

Z izvolitvijo postane poslanec odgovoren zastopnik interesov republiške skupnosti

Po ustavnih določilih se poslanci volijo po načelu delegacije občine kot temeljne skupnosti občanov in delovnih ljudi v delovnih organizacijah. Tak volilni sistem seveda ne opravičuje sklepa, da je poslanec kot delegat določene komune in določenih delovnih organizacij s tem samo predstavnik interesov svojih volivcev in volilne enote. Ne! Z izvolitvijo postane odgovoren zastopnik interesov republiške skupnosti kot celote. Njegov mandat, ki temelji na zaupanju volivcev v komuni in delovnih organizacijah, ne more biti tedaj izključno vezan na interese in potrebe samo teh, temveč postaja na podlagi mandata svoje volilne enote odgovoren za odločitve republiške skupščine. To se pravi, soodloča glede skupnih zadev republike.

Slehnemu volivcu, ki se opredeljuje za poslanca, mora biti jasno, da mu z izvolitvijo izroča mandat takega značaja in obsega. Kako v praksi uveljaviti to sicer jasno načelo, seveda ni stvar kakšnih predpisov, ampak politične zrelosti poslancev in razumevanja vseh političnih in družbenih činiteljev, ki sicer nosijo odgovornost za javno življenje. Prav tako pa je to seveda upravljanje metode dela republiške in občinskih skupščin ter političnih organizacij.

Iz intervjuja podpredsednika republiške skupščine dr. M. Brecija — Delo 17. III. 1967

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Izvršni komite CK ZKS je razpravljajal o nalogah komunistov — članov ZZB

Izvršni komite CK ZKS je na svoji seji 15. marca razpravljajal tudi o nalogah komunistov — članov Zveze združenj borcev pri reševanju problemov organizacije in v družbi sploh. Uvodno besedo je imel član izvršnega komiteja Mitja Ribičič. V razpravi so sodelovali tudi drugi člani izvršnega komiteja.

Iz obširne razprave povzemamo najpomembnejše misli. Izvršni komite je sprejel stališče, da ne bi smeli posploševati posameznih primerov, ko nekateri bivši borci nastopajo v volilni kampanji z gesli in stali-

šči birokratsko-etatičnega koncepta in drugi, so bile sad NOB in neprecenljivega prispevka njenih udeležencev. Komunisti — člani Zveze združenj borcev morajo pri sebi in drugih utrjevati spozna-

vanje sploh je treba vnašati lastnosti, ki so bile odlike udeležencev NOB, kot so samoiniciativnost, samostojnost, poštovanost in druge, ker morajo biti to tudi lastnosti samoupravljalcev. Samoupravni sistem pomeni zaupanje v delovne kolektive in človeka, kakor je bil narodnoosvobodilni boj prežet z zaupanjem v večino slovenskega naroda. Dejstvo, da se vodilne funkcije zaradi novih generacij ne morejo več povsem pokrivati z udeleženci NOB, v ničemer ne zmanjšuje njihove vloge, kajti bivši borci imajo v demokratič-

le, se pravi, da bodo postali skrb vse družbe. Dejstvo je, da delovni ljudje zvečine razumejo te probleme in se zavzemajo za njihovo čimhitrejšo reševanje. Videti je treba tudi to, kaj je bilo v naši družbi že doslej storjenega za delovnega človeka in s tem tudi za udeležence NOB. Za doslej je bilo z napori družbe in borcev samih precej storjenega za posebno zdravstveno in socialno varstvo udeležencev NOB. Odločno se je treba postaviti po robu težnjam, da bi kdorkoli prikazoval pozitivno zakonsko urejanje teh problemov kot družbeni privilegij in solastništvo, da bi kdorkoli poskušali omejevati že urejene zdravstvene in socialne pravice borcev, pa tudi odločneje udariti po vsakršni zlorabi in potvarjanju, ki bi rušilo ugled borcev in njihove organizacije. Izvršni komite se bo med drugim zavzel tudi za to, da bi pri republiškem odboru ZZB NOV ustanovili posebno strokovno službo za učinkovito, brezplačno pravno pomoč borcev in invalidom. Bivši borcev ne bi smeli prežodaj upokojevati, ker je v družbi še dosti možnosti za njihovo zaposlitev na tistih delovnih mestih, kjer bi lahko še veliko koristili.

Naloga komunistov — članov ZZB je, da se močneje zavzemajo za to, da bodo borci bolje seznanjeni z vsemi perečimi problemi družbe, s pojavi klerikalizma in poskusi novega begardizma, z raznimi mednarodnimi zapletmi in pritiski ter drugim. Člani Zveze združenj borcev naj bi poleg svojih splošnih nalog še bolj prevzemali tudi skrb za krepitev naše

obrambne sposobnosti, izvenarmadno vzgojo, patriotsko vzgojo v šolah, pisanje kronik in spominov itd. Slovenski narod ima izredno bogato in izvirno dokumentacijo štiriletnega narodnoosvobodilnega boja in vstaje. Skrbno moramo zavarovati, še intenzivneje raziskovati in dopolnjevati to dragoceno gradivo, ki je temelj za moderno slovensko narodno, politično in voljaško zgodovino.

Izvršni komite je menil, da si je Zveza združenj borcev s takšnimi akcijami, ki so bile povezane z revolucijo in partizansko tradicijo, kot so pomoč Vietnamu in razne druge oblike mednarodne solidarnosti in podobno, povečevala svoj ugled. Republiški odbor ZZB NOV naj bi z večjo zavzetostjo vseh članov ZZB postajal še bolj središče široke aktivnosti borcev z uvažanjem odprtega, javnega dela komisij in drugih sodobnih oblik, s pomočjo katerih bi borbene izročilo NOB postalo bližje in razumljivejše mlademu rodu. V Zvezi združenj borcev bi se morali bolj angažirati tisti borci — komunisti, ki so še zmeraj družbenopolitično aktivni in ne nalagati vseh bremen samo upokojenim članom.

Izvršni komite je svoja stališča strnil v besedilo, ki naj bi postalo sestavni del resolucije na VII. seji CK ZKS. Pri tem je menil, da je treba v resoluciji, kjer je nasploh dan velik poudarek pravilnemu razumevanju revolucionarne preteklosti in skrbni družbe za njeno navzočnost v sedanjosti, močneje poudariti tudi velik pomen in vlogo borcev in njihove organizacije.

Besede in dejanja

Večji zaslužki le z visokimi cenami

Petrošnik ne more ostati nepriizadet, če je trgovina postavljena v tak položaj, da ustvarja z majhnim obračunom in visokimi cenami večje zaslužke kot pa z večjim prometom cenejšega blaga. Ne glede na to, koliko je to seštev kompleksnih činiteljev: sistema cen, marž, kreditov, delitve dohodka, najemnin, sklepanja pogodb, obresti, obratnih sredstev, položaja trgovine kot panoge, odnosa med njo in proizvodnjo itd., družba ne bi smela ostati nezainteresirana za čedalje močnejše zahteve petrošnikov, naj se trgovina in sploh organizacije blagovnega prometa hitreje vključujejo v nove pogoje gospodarjenja in se prilagodijo potrebam proizvodnje.

Komunist — 10. III. 1967

Znamenja varčevanja

Po močni ekspanziji v drugem in tretjem četrtletju lanskega leta, ko so izplačila za investicije porastla za 17 oziroma za 24 odstotkov, so porasla nominalna izplačila že v mesecih oktobra in novembra samo za 10 %, v decembru in januarju pa za 8 %.

Pri osebnih dohodkih prebivalstva se je ravno tako pokazala težnja postopnega zmanjševanja stopnje rasti. Medtem ko je znasala ta stopnja v prvem polletju 1966 40 %, je porasla vsota osebnih dohodkov v tretjem tromesečju za 36 %, v oktobru in novembru za 29 %, v decembru in januarju pa celo samo za približno 19 %.

Gospodarski vestnik — 10. III. 1967

Ogledalo življenjske ravni

Cepprav sta prehrana in oblačila se vedno najboljšejeje dela standarda, se mnenja ljudi menja. Jo tudi v tem pogledu, vzporedno z osebnimi dohodki in stopnjo kulture. To potrjuje nabavljanje trajnih uporabnih predmetov, po katerih se tudi ocenjuje življenjski standard. Tako je bilo pri nas nabavljeno:

	v l. 1965	v l. 1966
radio aparatov	347.000	380.000
televizorjev	198.000	226.000
garnitur pohištva	652.000	682.000
avtomobilov	39.000	44.000

Znano je, da del naših ljudi dela v tujini, tam zasluži in kupuje in prinaša s seboj kupljene predmete. Tudi to predstavlja zvišanje standarda. Zanimivo je videti, kaj in koliko prinašajo s seboj. Ogledajmo si nekaj podatkov:

	1965	1966
osebni avtomobilov	10.127	16.535
tovarni avtomobilov	4.914	4.152
motorjev	262	498
pralnih strojev	14.112	39.156
pletinskih strojev	578	1.298
peči na nafto	857	5.293
šivalnih strojev	12.525	11.212

Politika — 12. III. 1967

Desetletnica smrti Moše Pijade

Življenje mu je bilo en sam delovni dan. Posvetil ga je boju za človekove pravice, za njegovo osvoboditev in delovno uveljavitev. Tak je bil Moša Pijade; pred desetimi leti je umrl v Parizu.

V rani mladosti se je navdušil za študij slikarstva; domiselno in z izostrenim čutom je izdelal bogato zbirko karikatur in drugih portretov. Udeleževal se je tudi v časnikaštvu in rasel v velikega revolucionarja z ednim ciljem: v temni kraljevini ustvariti svežo in borbena partijo delavcev. Leta 1920 je postal član KP Jugoslavije in se sedemindeset let boril v njenih prvih vrstah. V dolgoletnem ujetništvu je prevedel Kapital in druga pomembna dela marksizma; v Lepoglavi se je spoznal s tovarišem Titom in bil eden njegovih najožjih sodelavcev za okrepitev Partije. Tudi med vojno, v partizanih, je koval nove oblike svobodne države, nove zakone in jih po osvoboditvi spreminjal v resničnost.

šči, ki izpričujejo nerazumevanje samoupravljanja in temeljnih načel socialistične družbe. Večina borcev je na aktivnih pozicijah in se vključuje v splošno družbeno prizadevanje. Zveza združenj borcev je poklicna in tudi sposobna, da v javnem političnem življenju zavaruje ugled svoje organizacije in prepreči, da bi lahko posameznik ustvarjal malodušje, nezaupanje, razdor in neenotnost.

Poglavitna naloga komunistov — članov Zveze borcev je po mnenju članov izvršnega komiteja ta, da morajo biti aktivni v organizacijah ZZB glede vseh vprašanj socializma, samoupravljanja, reforme in drugih, katerih reševanje terja podporo in sodelovanje vseh borcev. Prizadevati si je treba pravilno vrednotiti našo revolucijo in njene pridobitve, proti vsem poskusom razvrednotenja in pačenja njenih smotrov. Udeleženci narodnoosvobodilnega boja morajo biti glede tega še bolj budni, saj v teh primerih poskušajo razvrednotiti tudi njihov prispevek v revoluciji.

Nenehno je treba imeti pred očmi zgodovinsko dejstvo, da je bil narodnoosvobodilni boj, ki je potekal ob nesorazmerji sil našega naroda in daleč premočnega sovražnika, poroštvo naše neodvisne poti v socializem. Tudi vse kasnejše zmage in pridobitve, kot so bili poraz Informbiroja, zlom unitaristič-

nje, da ni narodove in človekove svobode brez odločanja o rezultatih dela v narodu in med delovnimi ljudmi samimi. Bistvo socialistične revolucije je prav v tem, da razpolaga s sredstvi tisti, ki jih ustvarja. Cilj revolucije ni oblast, ki naj bi jo izbranci izvajali v imenu delovnih ljudi.

V naše politično in javno živ-

ni samoupravni družbi velike možnosti za svoje pobude in prisotnost v vseh progresivnih tokovih ne glede na to, ali so na odgovornih družbenih položajih ali niso.

V razpravi so člani IK menili, da je treba materialne in druge probleme borcev z argumenti prikazovati tako, da jih bodo množice delovnih ljudi razume-

Občanovi zapiski

Morda še ni bilo nikoli takega predvolilnega vzdušja kot prav v teh dneh pred volitvami, ko izbiramo polovico poslancev za seje v republiški skupščini, ki jim je potekel mandat. Morda še nikoli ni bila reelekcijska tako zelo v središču pozornosti volivcev kot prav to pot.

In ne brez razloga! Naj rečemo temu tako ali drugače, dejstvo je, da je reforma, gospodarska in družbena, postavila tudi volitve v neki drug okvir, kot so bile doslej. Treba je izbirati med ljudmi, ki vedo in se znajo boriti za naša, ki smo si jih zastavili.

V nekem pogovoru s poslancko gospodarskega zbora sem lahko zvedel, da se ne čuti sposobno opravljati te svoje funkcije. Pa ne zaradi tega, ker ne bi vedela, za kaj gre, marveč zato, ker ji delo na delovnem mestu to v določeni meri onemogoča.

— Zakaj? sem jo vprašal.

— Zato, ker sem obratovdija v tovarni, zato, ker sem poleg tega tudi mati in žena.

— Ste torej proti tako imenovani strukturi?

— Struktura v skupščini danes dejansko ni pomembna! Pomembno je, da imamo v skupščini take ljudi, ki bodo sposobni uveljavljati tista načela, ki smo jih sprejeli z gospodarsko reformo.

— Se vam ne zdi, da je to vaše mnenje nekoliko v nasprotju s tako imenovano »strukturom«?

— Nisem za strukturo, tako kot jo večini nekje imenujemo in pojmujejo. Ali ni vseeno, če je poslanec dober, ali je možka ali ženska, starejši ali mlajši?

Pogovor s poslancko ni izmišljen. Je resničen, in ne bi ji mogel očitati slepomisenja. Tovarišica ima prav.

Obsežna lestvica vprašanj na posvetovanju v Kranju

8. marca je bilo v Kranju posvetovanje predstavnikov ZZB gorenjskih občin. Razen predsednikov in tajnikov občinskih odborov so se ga udeležili tudi zastopniki RO ZZB NOV Slovenije.

V živahni razpravi, ki je trajala skoraj ves dan, so obravnavali zadeve, ki so prišle na dan na skupščinah združenj, tako priprave na volitve kot tudi organizacijska vprašanja.

Razen o socialnem zavarovanju, upokojitvah, zdravljenju, priznavalninah, posebni delovni

dobi, zaposlovanju in drugem, kar je vzbudilo največ razprav na skupščinah združenj, so go-

vorili tudi o družbeni in politični dejavnosti združenj in občinskih odborov. Ugotovili so, da se članstvo se vedno prizadevno vključuje v splošno tokove družbenega razvoja ter v uresničevanje načel gospodarske in družbene reforme. To je istočasno zgovoren dokaz, da se združenja niso ukvarjala samo s socialnimi vprašanji in da še vedno ni torej nobene bojazni za nezanimanje bivših borcev za sodobno družbeno dogajanje. Lestvica vprašanj, ki so o njih govorili na posvetovanju, je tako obsežna, da bi težko našli vse. Na splošno pa lahko zapišemo, da so govorili z besedami borcev-kmetov, partizanskih mater, internirancev, invalidov, borcev-starešev nezaposlenih otrok, pa tudi z gorečnostjo samoupravljalcev v delovnih skupnostih, na zboreh volivcev, političnih aktivistov, vzgojiteljev mladega rodu, predvsem pa iskreno, določeno in tudi kritično. Skratka tako, kot

(Nadaljevanje na 3. strani)

Volitve in struktura

V svoji mandatni dobi se je le s težavo »prebijala« skoz kupe poročil, resolucij, priporočil in tako naprej. Sodi, da bi ji tako udeleževanje (kot poslanke), če bi hotela in želela priti »stvari do dna« odvzelo preveč časa in se ne bi mogla posvečati svoji osnovni nalogi: proizvodnji.

Niso brez vsebine besede posameznih predvidenih in celo kandidiranih poslancev, ki trdijo, da je bolje, če jih »puste« na njihovem delovnem mestu, namesto da jih kandidirajo za poslance.

— Ali ni vseeno, če bomo naše pripombe k posameznim osnutkom zakonov dajali s »teren«, seveda, če bodo te pripombe tudi kaj zašle? pravi veliko tistih, ki so na »listih«.

Vseeno ni, mnogi pa imajo ob tem tudi svoje razloge. Volitve pri nas niso to, kar so morda v drugih deželah. Niso (in naj ne bi bile) zgolj formalnost! Treba je brez dvoma izbrati take ljudi v republiško skupščino, ki bodo ob vsaki priložnosti znali ukrepati tako, kot je v interesu družbe. Naše družbe, ki se v vsakdanjem življenju vse bolj uveljavlja ne le v svetu, marveč tudi v vsakdanjih odločitvah tekočih problemov.

Le-ti pa postajajo iz dneva v dan vse bolj zapleteni in terjajo od slehernega poslanca tudi več znanja in — predvsem — odgovornosti.

»Struktura« naj bo le posredna značilnost naše predvolilne kampanje, čeprav je nikakor ne gre zametavati.

Volitve ne jemljemo preprosto. Ne more nam biti vseeno, kdo bo sedel (ne na stoličkih!) v skupščini. Kajti skupščina je naša, odsev naših stremilj in družbenega dogajanja.

IZTOK AUSEC

Pojem elegance so krávate
terital
TOVARNE Svilanit
KAMNIK

Stangla kanijo izpustiti. — Nacističnega zločinca Franza Stangla, krvnika iz Treblinka, bodo v Braziliji verjetno izpustili na prostost, namesto da bi ga izročili Avstriji. To je izjavil predstavnik brazilskega pravosodnega ministrstva. Dejal je, da zločini po brazilskih zakonih zastarijo po 20 letih. Avstrija mora dokazati, je izjavil, da je Stangl zagrešil zločin v minulih dvajsetih letih oziroma da je storil nekaj, kar bi razveljavilo ustrezno določbo brazilskega zakona. Poljske Poljske sta namreč zahtevali Stangla še Avstrija in ZR Nemčija.

Dokument o ameriških akcijah v Vietnamu. — Informativna služba vietnamske osvobodilne fronte je objavila dokument o zverstvih ameriških in saigonskih čet v Južnem Vietnamu. Dokument govori o pustošenjih celih območij, o ubijanju in deportacijah prebivalstva, o uporabljanju strupov in uničevanju letine. Mnogi znaki pa obetajo še hujske stopnjevanje vojne v Vietnamu. Na ameriškem otoku Guam se Pacificu se namreč Johnson pogovarja s svojimi sodelavci, svetovalci in saigonskimi voditelji o nadaljnji strategiji v vietnamski vojni.

Kitajska: kulturna revolucija naj se umakne setvi. — Uvodnik pekinškega lista »Zen Min Zi Bao« poudarja, da je treba prekiniti »prevzemanje oblasti« na podeželju, dokler traja spomladanska žetev. Dodaja, da so spomladanska dela na podeželju trenutno najpomembnejša naloga, ki je najtesneje povezana z doslednim izvajanjem nauka predsednika Mao Ce Tunga in z utrjevanjem diktature proletariata. Vendar Kitajci pravijo, da bo kulturna revolucija trajala še desetletja, morda celo sto let.

Nova stranka v Avstriji. — V Salzburgu so ustanovili »avstrijsko stranko centra«, ki jo vodi Ludwig Gratz. To je enajsta politična stranka v Avstriji. V programu ima zapisano, da se ne bo zavzemala za cilje ne desničarske ne levičarske politike, temveč bo zastopala cilje, ki ustrezajo mlademu rodu. Politični opazovalci pravijo, da stranka vztraja v svojem programu pri tem, da je treba ohraniti temeljne značilnosti nemškega kulturnega področja in nemškega naroda. Podobna gesla kliče tudi nedavno ustanovljena »nacionalno-demokratska stranka Avstrije« v Linzu.

Bodo Japonci opravili atomski poskus? — Predstavnik japonske vlade je sporočil, da bodo na Japonskem morda opravili atomsko eksplozijo, ki bo namenjena le miroljubnemu izkori-

V žarišču dogodkov

ščanju atomske energije. Uradni predstavnik je še povedal, da se Japonska strinja s cilji predlaganega sporazuma med ZDA in SZ o prepovedi širjenja atomskega orožja, saj je namen sporazuma preprečiti atomsko vojno. Kadar pa gre za izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene, Japonska noče biti prikrajšana.

Nova indijska vlada. — Indira Gandhi je predsedniku republike Radakrishnanu predstavila svojo novo 33-člansko vlado. Funkcije namestnika premiera bo opravljal Moradži Desai, ki je obenem tudi finančni minister. Notranji minister je ostal Cavan, zunanji pa Cagla. V vladi je na odgovornih mestih več novih mlajših ljudi, obenem pa pravijo, da je v novi vladi tudi več bližnjih sodelavcev Indire Gandhi. Posebne pozornosti je deležen Moradži Desai, ki je iz ministrstva odšel pred tremi leti in pol, v času Nehruja.

Combe obsojen na smrt. — Posebno vojaško sodišče v Kinshasi je nekdanjega kongovskega premiera Moiza Combeja obsojilo na smrt in na zaplembo premoženja zaradi veleizdaje in zločinov proti varnosti države. Combeju so sodili v odsotnosti. Obsojeni, ki živi v Madridu, nima pravice pritožbe proti obsojbi. Vojaško sodišče je obsojilo na smrt tudi dva nekdanja oficirja kongovske vojske, ki sta kriva za lanskoletni upor v vzhodni pokrajini Kongo.

Vplivi novega vodstva indonezijske vlade. — Sukarnova odstavitev je povzročila v indonezijski notranji in zunanji politiki vrsto sprememb, od katerih je največ pozornosti vzbudila izjava indonezijskega zunanjega ministra Malika, češ da ZDA ne morejo imenovati za agresorja. Djakartski tisk tudi pravi, da so pod Sukarnom zahodne države vedno imenovali imperialistične, za prijatelje pa so imeli tiste, ki so pripadale osti Djakarta-Peking. V notranji politiki si bo vlada prizadevala postaviti gospodarstvo na trdne noge.

OZN zahteva prepoved nacističnih organizacij. — Komisija OZN za človečanske pravice je na predlog Poljske soglasno sprejela resolucijo in z njo odločno obsodila vse manifestacije nacizma in nacistično propagando, ki so, kot pravi resolucija, groba kršitev demokratičnih in človečanskih pravic, načel in ciljev ustanovne listine OZN ter grožnja miru in varnosti narodov. Resolucija zahteva prepoved nacističnih organizacij in njihovega delovanja ter zavezuje države, da hitro in učinkovito ukrepajo.

Začetek sodnega postopka proti atentatorjem. — Namestnik pravosodnega ministra ZDA Winson je izjavil, da bodo začeli sodni postopek proti atentatorjem, ki so 29. januarja z eksplozivom napadli jugoslovanska predstavništva v ZDA in Kanadi. Potrdil je, da je velika porota v Washingtonu že začela preiskavo in da so že poklicali prve priče. Kaže, da Američani smatrajo zadevo za enega najpomembnejših primerov, kar se kaže predvsem v nenavadno velikem številu pravnikov, delegiranih iz ministrstva v poroto.

Novice o Garrisonovi preiskavi. — Po svoji prvi priči Perryju Russu, ki so ga med preiskavo in pred pričevanjem hipnotizirali in mu vbrizgnili tako imenovani serum resnice, je tožilec Garrison uporabil še svojo drugo pričo. To je kronični uživalec mamil Bundy. Junija ali julija leta 1963 je na obali jezera pri New Orleansu prisluškoval zarotniškemu pogovoru med Leejem Oswaldom in Clayem Shawom. Slednjega so že obtožili, da je organiziral zaroto proti Kennedyju, sodil pa mu bo tričlanski senat neworleanskega sodišča.

ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

S POSVETA PREDSTAVNIKOV OBČINSKIH ODBOROV ZZB NOV OBČIN SEVERNE PRIMORSKE

VEČ RAZUMEVANJA ZA TEŽAVE BIVŠIH BORCEV

Dne 9. marca je bil v Novi Gorici posvet predstavnikov občinskih odborov ZZB NOV Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica in Tolmin. Posveta sta se udeležila tudi dva predstavnika RO ZZB NOV Slovenije.

Težav in problemov med bivšimi borci na Primorskem je precej, preveč, če pomislimo, da poteka že 22 let po vojni in da letos praznuje Primorska 20-letnico priključitve Jugoslaviji.

V novogoriški občini je še vedno 42 družin borcev, ki nimajo primerne stanovanj, in 136 takih kmetov-borcev, ki nujno potrebujejo nekaj posojila, da bi si popravili streho nad glavo. Približno toliko neresenih stanovanjskih zadev je tudi v drugih treh občinah skupaj.

Borci-upokojeenci se morajo boriti s skupščino republiškega socialnega zavarovanja za tiste 4 %, ki jih izločajo iz pokojnin namensko za stanovanjske potrebe. Ta znesek na terenu teh štirih občin znaša letno nad 110 milijonov S-din! V dveh do treh letih bi bil problem stanovanj za borce-upokojeence urejen, če bi se ta sredstva pravilno in namensko delila.

Občine z največjim razumevanjem odvajajo po 2,5 do 2,6 % letnega proračuna za tako imenovane priznavačine, ki pa pomenijo kaj malo, ker je takih (socialnih) upravičencev precej. Seveda povprečna priznavačina

na' okrog 10.000 S-din ne pomeni mnogo.

Sklad kmetijskih zavarovancev pri Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje v Novi Gorici ima za lansko leto okrog 80 milijonov S-din neporavnanih stroškov, ki gredo predvsem na račun zdravstvenih uslug kmetom-borcem. Na dve stvari opozarja ta podatek: da je gmočno stanje kmetov-borcev, socialno dokaj težavno in da je tudi zdravstveno stanje teh ljudi kritično.

S prvim januarjem letos je potekel rok za vlaganje prijav za priznavanje posebne delovne dobe — udeležbe v NOB. Samo v decembru je bilo v novogoriški občini vloženih nad 300 novih vlog.

Komunalni zavod še ni prevzel v reševanje teh vlog. Novogoriška občina jih ima okrog 4500, ostale tri občine pa skupaj okrog 3500.

Predstavniki omenjenih štirih občin so povedali, kako skušajo v okviru lokalnih možnosti marsikaj rešiti. Zavzemali so se za to, da bi moralo biti marsikaj rešeno na ravni republike in da bi tudi delitev republiških proračunskih sredstev morala bolj upoštevati neresene probleme borcev, predvsem tistih, ki so socialno najbolj ogroženi.

Tovariša Bizjak in Kovačič sta v imenu republiškega odbo-

ra seznanila navzoče z delom za pripravo raznih novih in dopolnilnih predpisov. Ko sta omenila, da se pripravlja novela invalidskega zakona po hitrem postopku, so navzoči izrazili dvom, da bo zadeva prav urejena, če bo sprejeta v naglici in premalo pretehtana. C. Z.

Novice s Kleka nad Trbovljami

Zadnja letna konferenca krajevnega združenja borcev NOV narodnega heroja »Tončke Čerčeve« s Kleka nad Trbovljami je izredno uspela. Na njej so dokaj podrobno pregledali došedanje delo, opozorili pa so tudi na nekaj nalog, ki jih bo treba rešiti.

V referatu predsednika so bile še posebej poudarjene ugotovitve, da so v preteklem letu vlagali člani ZB s Kleka vso skrb gradnji doma v Dolenjskih Toplicah, ki so ga lani začeli graditi ter ga dogradili in pokrili, letos pa naj bi — kot računajo — že začel služiti namenu. Kljub temu pa so uspešno opravili še vse druge naloge, pozabili niso niti na borce, potrebne zdravljenja in preventivnega okrevanja. Tajnik krajevnega združenja pa je na konferenci poročal, da obsega združenje va-

si in naselja Klek, Prapreče, Planinska vas, Partizanski vrh in Cebine, ki so povezane še iz časov NOV; tedaj je šlo skozi to področje na stotine ljudi v zbirne centre in naprej v partizanske enote. Skoraj v vsaki hiši je kak družinski član član ZB; vsak tretji volilni upravičenec s tega področja je član organizacije ZB NOV, v nekaterih družinah pa imajo celo po 2 ali 3 člane ZB. Po besedah tajnika se je odbor lani sestel petkrat in razpravljal o priznavalninah, o brezplačnem zdravljenju bivših borcev na Velem Lošnju, o novoletnih podporah itd.; ob vseh pomembnejših praznikih pa so pripravili manjše slovesnosti, tako so 22. julija poslali patroljo na Vrhe itd.

Predsednik gradbenega odbora za gradnjo doma v Dolenjskih Toplicah pa je zlasti poudaril, da se je lani končno vendarle uresničila želja članov, izražena že leta 1962; dom v Dolenjskih Toplicah je namreč pod streho in to leto bodo prvi, zdravljenja potrebni člani, že lahko odpotovali tja. Lani so na Kleku nad Trbovljami nadaljevali z akcijo zbiranja lesa, nadaljevali pa so tudi večletni trud za pridobitev lokacijske odločbe, za izdelavo načrta in izdajo gradbenega materiala. Zbrali so precej gradbenega materiala, pri gradbenih delih pa so, doslej žrtvovali precej dni, nekateri tudi skoraj ves redni letni dopust. Pri gradnji so — v tej ali drugi obliki sodelovali skoraj vsi prebivalci Kleka, tako člani ZZB NOV kot drugih organizacij, pa tudi otroci. Pomoč pa so jim nudile tudi nekatere delovne organizacije, kot Rudnik rjavega premoga Trbovlje—Hrastnik, Trgovsko podjetje »1. junij« Trbovlje, Steklarna Hrastnik, Ljubljanske mlekarne, Industrija gradbenega materiala Zagorje ob Savi, Pivovarna Laško, »Emo« Celje itd. Pomoč pa so nudili tudi prebivalci Dolenjskih Toplic.

V razpravi so člani krajevnega združenja borcev poudarili, da je treba še naprej negovati tradicijo, da člani pomagajo drug drugemu. Sicer so razpravljal še o možnostih kmetov-borcev za najetje posojil za popravilo hiš, o šolanju otrok borcev, sprejemu novih članov, o pripravah na skupščinske volitve in o tem, naj bi potem, ko bo dograjen dom v Dolenjskih Toplicah, mislili tudi na postavitev spomenika ali na vzdavo spominske plošče padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja s tega področja.

Njihovi predlogi in sklepi se dalje nanašajo na njihovo sodelovanje s SZDL glede volitev, na osnutek zakona o vojaških vojnih invalidih, na urejanje stanovanjskih zadev borcev v občini, na previsoke dohodke nekaterih uslužbencev, na vprašanja odškodnin, ki jih je dolžna plačati ZR Nemčija mnogim nekdanjim internirancem. Vse to je zajeto v točno formuliranih predlogih, ki so jih kot sklepe svoje skupščine poslali na pristojno mesto.

M.

Skupščina ZB na Taboru v Ljubljani

Pred kratkim je imelo svojo letno skupščino Združenje borcev NOV Ljubljana-Tabor. Reslepa udeležba na tem zboru je potrdilo, da se članstvo močno

zanima za delo in uspehe združenja, pa tudi za vse pereče zadeve, ki se tičejo nekdanjih borcev.

ZVVI Zagorje-Center za dan žena

Večino naših članov sestavljajo žene in matere padlih borcev, zato je odbor organizacije že pred leti sklenil, da bo vsako leto na dan žena priredil za svoje članice majhno slovesnost. Vseh dosedanjih praznovanj so se naše članice domala polnoštevilno udeležile, še posebno pa je uspelo letošnje praznovanje, ki se ga je udeležilo 108 članic od 170 povabljenih.

Slovesnost se je začela s pozdravim govorom toč. tajnika ki je pojasnil pomen tega mednarodnega praznika. Orisal je v kratkem razvoj boja za žensko enakopravnost in posebej poudaril ogromen delež, ki so ga naše žene doprinesle v borbi za

delavske pravice in v narodno-osvobodilni borbi.

S kratkimi, prisrčnimi govori so potem čestitali navzočim ženam za praznik še nekateri člani odbora. Sledil je kulturni program, ki so ga pripravili učenci osnovne šole in je obsegal recitacije ter kratko igrico.

K prazničnemu razpoloženju je prispevala tudi skromna pogostitev in žene so odhajale s prijetnim občutkom, da je to res njihov praznik in da družba ni pozabila nanje.

Drage žene, srečno in na svideenje ob novem srečanju v počastitev vašega praznika prihodnje leto!

M. S.

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE *terital*
TOVARNE *Svilanit* KAMNIK

Kakšne pesmi objavlja »Mladina«

V zadnji številki mladinskega lista »Mladina« sem v njegovi prilogi »Mlada pota« (1—2, leto IV., februar 1967) globoko razočaran prebral pesem nekega d. r. scorpia (v Mladih potih so vsi literatji podpisani z malo začetnico — mogoče iz skromnosti, domišljivosti ali po pravilih modernega slovenskega pravopisa) z naslovom »bosa«. Tudi slednji naslov je napisan z malo začetnico in je nekakšen pamflet na čudovito in globoko občuteno Kajuhovo pesem »Bosa pojdiva, dekle...«.

Pesem »bosa« se začne in konča takole:

bosa
pojdiva dekle osorej
pojdiva
med zavijanje pijancev
čez kozlanje golažev
črepinje njihovih boljših jutri
v bistvo našega zdravega naroda
porezala si bova noge.

Torej, to je vse. To naj bi bila perspektiva naše mladine, to je okolje, v katerem živi, zgled, ideal prihodnosti, ki je vsa v črepinjah in kjer si lahko poreže noge.

Menim, da je takšno prikazovanje naše prihodnosti in naše preteklosti pijunek v obraz vsem nam, ki smo se borili za to, kar danes imamo. Zato ne moremo in ne smemo dovoliti, da se v naši sredini vampirijo taki pisni s podivjano filozofijo in zgrešenimi literarnimi prispevki pod masko modernizirane pe-

Ob tabornem ognju

smi o »kožanju golažev«, brez smisla za estetsko oblikovanje človeka in njegove srčne kulture, brez sramu za to, kar so napisali in javno objavili.

Brez čuta odgovornosti mečejo v svojimi »duhovitimi« pesmi-

KOLIKO KDO PRISPEVA ZA VIETNAM?

Odbori za zbiranje pomoči Vietnamu so se po občinah že konstituirali in ponekod so že tudi začeli z zbiranjem pomoči. Nabirajo denarne prispevke, hkrati pa vpisujejo tiste, ki so pripravljeni dati tudi kri. Krvodajalska akcija bo izvedena, ko bodo seznanji po občinah zaključeni.

Pa se je primerilo v neki občini. Zbiralci pomoči so šli na delo, na stanovanja, v podjetja in ustanove.

Mlad inženir je nervozno odgovoril: »Ne dam ničesar. Jaz ne podpiram vojne v Vietnamu.«

Zdravnik, upravnik zdravstvenega doma in poslanec v socialno-zdravstvenem zboru naše republiške skupščine je velikužno dal 3 (tri) nove dinarje!

Uslužbenec zavoda za zaposlovanje pa je odšel s svojimi novimi dinarjev.

Zbiranje pomoči je seveda prostovoljna zadeva. Zato naj bodo tudi darovalci anonimni. Odnos vsakega posameznika v

mi blato na našo revolucionarno preteklost, sejejo nezaupanje v sedanost in prihodnost in se posmehujejo vsemu, kar smo pozitivnega napravili po osvoboditvi. Činično se izražajo o našem zdravem narodu, kjer si bodo porezali noge.

Mislím, da je že zadnji čas, da stopimo takšnim in podobnim pisnom na prste in jim pokažemo, da za njihovo zvrst pesmi ni mesta v naših listih, najmanj pa v »Mladini«, ki naj oblikuje mladega človeka v plemenitega borca za lepši jutrišnji dan.

Lojze Šonc,
direktor gimnazije Stična

tež akciji pa je osebno stališče do nekega zločina, ki se dogaja nekeje v Aziji in bi se prav tako lahko tudi tukaj, v Evropi. Oprostite, tovariši mladi inženir. Nismo vedeli, da se tudi vi borite proti vojni v Vietnamu. Le da je vaš način nekoliko težko razumljiv. Oprostite tudi, če smo vas zmotili in razburili s tem našim obiskom.

Tovariš doktor, hvala vam za skromen dar. Pričakujemo, da boste prav tako skromni tudi pri izstavljanju računa za uslugo, ki jo bo vaš zdravstveni dom nudil ekipi pri krvodajalski akciji. Že vnaprej se vam zahvaljujemo.

Oprostí, tovariš iz zavoda za zaposlovanje, ker ostajaš anonimn darovalec. Zaradi prvih dveh je morda bolje tako.

Razponi v mesečnih prejemkih ne vplivajo toliko na ta prostovoljni dar. Večji vpliv imajo razponi v etiki, zavesti in socialistični morali, pa tudi razponi v meri mednarodne delavske solidarnosti.

Ciril Zupanc

Beseda o priznavalninah

Priznavalnina je lahko redni ali pa le enkratni prejemek kot denarno priznanje za npr. posebne zasluge in sodelovanje v NOB. Vendar s temi našimi priznavalninami ni tako. Nekdo, ki je imel 300.000 S-din mesečnih prejemkov, je dobival 20.000 S-din priznavalnine, ker je bil za služen borec; drugi, ki je bil nekoliko manj zaslužen v času NOB, pa je prejemal 10.000 S-din priznavalnine, čeprav je imel mesečnih prejemkov okrog 70.000 S-din. Zadeva je, prišla na dan, razburila člane ZB in tisti, ki je imel 300.000 S-din mesečnih prejemkov, je bil ob priznavalnini. Tako stališče sedaj na splošno smatramo za socialno in pravično.

Priznavalnina je potem le nekaj drugega.

Republiška skupščina je ugotovila, da so sredstva za priznavalnine v proračunih občinskih skupščin v 1966. letu bila odmerjena dokaj skopo. Povprečno so občinski proračuni z izdatkom za te »priznavalnine« obreme-

njeni komaj za 1 %. V absolutni številki pa ta odstotek za preteklo leto pomeni kar 694.000.000 S-din. V posameznih občinah te priznavalnine takole bremenijo občinski proračuni: Maribor (vse tri občine) 0,23 %, Celje 0,32 %, Ljubljana (vseh pet občin) 0,22 odstotka, Jesenice 0,09 %, Lendava 0,04 %, Ptuj 0,10 %, Trzin 0,20 %, Kopér 0,84 %, Idrija 2,60 odstotka, Nova Gorica 2,60 %, Hrastnik 2,30 %, Cerknica 4,40 odstotka.

Kriteriji dodeljevanja teh »priznavalnin« so zelo blizu kriterijem podeljevanja podpor.

Za boljše razumevanje vrednosti in pomena teh »priznavalnin« je treba omeniti še naslednje podatke. Na Primorskem je bila udeležba aktivnega prebivalstva v NOB 14 %, v Ljubljani 7 %, na terenu Stajerske in Prekmurja pa še nižja. Razumljivo je potem, da »priznavalnine«, ki jih dajejo občine na Primorskem, Notranjskem in Dolenjskem, čeprav so po odstotkih najvišje, še zdaleč ne

morejo kriti socialnih potreb, ki bi jih želeli vsaj delno ublažiti. V Lendavi, ki daje 0,04 % priznavalnin od letnega občinskega proračuna, ta znesek pomeni neprimerno več kakor npr. v Cerknici, ki daje v odstotkih največ iz letnega proračuna.

Razumljiv in upravičen je zato naslednji predlog: ustanoviti republiški sklad za priznavalnine. V ta sklad naj bi vse občine SR Slovenije odvajale po 2 % iz svojih proračunskih sredstev. Delitev sredstev tega sklada pa naj se določi s posebnim pravilnikom.

Občinski odbori ZBZ NOV tistih občin, ki že doslej dajejo največ in ki imajo v tem pogledu največje socialne borbovske potrebe, pričakujejo razumevanje ostalih družbeno-političnih skupnosti, tudi tistih, ki so gospodarsko bolj razvite, pa so s temi problemi manj obremenjene, in računajo na to, da bi do takega dogovora o ustanovitvi sklada moglo priti.

Naj bodo okoliščine naključ-

ne ali ne, res je, da se je najbolj množično udeležilo NOB prebivalstvo tistih krajev, ki so še danes gospodarsko manj razviti. NOB in udeležba v njej pa ni pomenila žrtvovanja in reševanja le za te kraje, pač pa za vso republiko.

Smo torej za tak sklad ali ne?

Ciril Zupanc

PRIPOMBE K »BORCEM ZA SEVERNO MEJO«

K dopisu Bena Kotnika »Nekaj misli o zvezi borcev za severno mejo« si dovoljujem nekaj pripomb: Strinjamo se z njim, ko pravi, da moramo biti previdni pri sprejemanju članov v Zvezo prostovoljcev borcev za severno mejo 1918-1919.

Nikakor ne more biti prostovoljec tisti, ki se ni odzval mobilizaciji, temveč se je pustil loviti orožnikom, preden so ga prignali na kraj, kjer se je udeležil vojnih akcij. Prav tako ne more biti prostovoljec, kdor je preživel v kakšni vojaški enoti samo mesec ali dva, potem pa jo je popihal, ko je postalo bolj vroče.

Niso znani primeri, ki jih omenja tovariš Kotnik, da bi eni morali služiti samo en mesec, drugi pa dva, kar velja za prisilno priganje. Prosimo pisca, naj nam podrobno pojasni, kako je bilo s tem.

Naše mnenje je, da je pravi prostovoljec le tisti, ki se ni zbal sovražnika in se mu je postavil v bran tudi, kadar je bil v premoči. V anketnem listu za člane Zveze piše tudi, da so lahko sprejeti za člane samo tisti, ki so prostovoljno stopili v enote generala Maistra od začetka novembra 1918 pa do 15. februarja 1919. Poznejši borci so bili mobilizirani. Samo po sebi je umevno, da mobiliziranci ni prostovoljec. Prostovoljci so leta 1940 tudi prejeli spomenke, kar se da razbrati v vojaškem službenem listu št. 45, letnik 1940, razen tega pa se v nekem prejšnjem vojaškem službenem listu. O tem bi lahko poizvedeli pri tajniku republiškega odbora Zveze, tovarišu Franju Kristanu, Ljubljana, Triglav-ska 17, ki oba službena lista brani. Prav tako ima tudi univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Za občinski odbor Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo 1918-1919 Ljutomer
Edvard Kranjc in Vekoslav Stampar

Odlikovala sta ga skromnost in pogum

Triindvajset let mineva od smrti velikega junaka. Ponoči 22. marca 1944 je padel v spopadu z belogardisti v Cikavi pri Grosupljem še ne devetnajstletni četni komandir Gubčeve brigade, narodni heroj Jože Kadunc-Ibar. Njegovih biografskih podatkov je zapisanih bolj malo. A vsakdo, ki ga je poznal, ima nanj lep spomin: na njegov pogum in njegovo zvestobo. Zbralo se nas je več — Tone Janežič-Zidar, Vera Podkoritnik, Ivanka Mehle, Jože Novak, Ludvik Sest in Stane Skrlj, da bi iz drobnih sličic spomina oblikovali celovitejšo Ibrovo podobo. Sest in Skrlj sta imela še dnevniške zapiske iz Gubčeve brigade, v katerih so zabeležene mnoge Ibrove akcije. Pa vendar nam je ostala še dokajšnja praznina. Čas prehitro blede spomine.

Pred odhodom v partizane o Ibru ni kaj posebnega povedati. Rodil se je 28. aprila leta 1925 v Predstrugah pri Grosupljem. Šola mu je delala težave. Rasel je bolj samorastniško. Eni so menili, da je bil trmast, drugi, da je bil samosvoji. Morda ga je prav to tako tesno priklenilo na osvobodilni boj, da se mu nobena cena zanj ni zdelala prevelika.

V partizane je odšel konec pomladi 1942 in bil od ustanovitve Gubčeve do svoje smrti v tej brigadi. Suhljat fant, ki so mu po bradi tu in tam poganjale prve kocine, se je z grupo bombašev prvi povzpel v pristavo na Dobu pri Mirni. Bilo je to 26. decembra 1942 ponoči. S svojo »zbrojevko« je potem vztrajal v goreči stavbi vso noč in ves dan. Boji so se vodili iz sobe v sobo in po kletih. Italijanska ročna granata je eksplodirala prav ob mladem mitraljezu. Povsem ga je oglušila. Pa se ni dal niti previti. Počakal je, da se je kri na ranah kar sama strdila. Medtem se je tolkel, proti tujcem, proti okupatorjem. Ko je Gubčeva brigada po štirindvajseturnem boju slavila zmago, je z njo proslavila tudi pogumnega mitraljeza Ibra, ki se tudi na povelje svojega bataljonskega komandanta zaradi rane ni hotel umakniti iz boja.

Ibrove rane so se po tem boju kmalu zacelile, a sluh mu je ostal precej poškodovan. A ko je na prvem mitingu zaplesal, mu to ni jemalo dobrega razpoloženja. Navadno je bil tihi in se je pogovarjal le o vsakdanjih stvareh. Na mitingih pa se je razživel in sprostil, bil glasan in se neumorno vrtel, če je le bila priložnost. Njegova tretja osebnost pa se je manifestirala v boju. Tam je bil hiter, preudaren in odločen. Ludvik Sest se ga spominja, kako sta se spomladi 1943 sama znašla pred kolono italijanskih tankov, ko sta bila pri Baronovem hribu v zasedi proti Novemu mestu. Ni prijeten občutek biti le v dvoje in poslušati, kako proti tebi vse bolj glasno ropočajo tanki in se pri tem zavedati, da tovariši v brigadi računajo, da boš sovražniku prvi prestregel pot. Ibar se je tega močno zavedal. In borci Gubčeve brigade niso bili zaman prepričani, da jim ne preti iznenadenje, če je Ibar v zasedi.

Ibar je takrat dal svojo strojnico Šestu, sam pa vzel njegovo protitankovsko puško. Počakal je, da sta se mu dva tanka povsem približala. Potem je precizno pomeril in sprožil. Zadel je dvakrat in kolona se je ustavila. Italijani so srdito odgovorili. A sredi najhujšega ognja je Ibar menjaval položaje, da je lahko s svojo »zbrojevko« z več strani tolkel po sovražniku. Tako Italijani niso mogli vedeti, da sta jih zaustavila le dva borca. Umaknili so se proti Stopičam, kjer je bila utrjena belogardistična postojanka.

Od svoje »zbrojevke« se je Ibar vedno nerad ločil. Toda ločiti se je moral, kadar so ga ranjenega odpeljali v bolnišnico in ko je postal komandir čete. A kadar se je vrnil iz bolnišnice, je spet prijel za staro orožje, ki ga je zelo skrbno čistil in negoval. Pravzaprav se ne ve, kje je tisto »zbrojevko« dobil. Ibrovemu mlajšemu bratu Milanu se dozdeva, da jo je odkopal v neki dvorani, preden je odšel v partizane.

V spopadih je Ibar odlično zelo hitro. Ni ugotavljal, kje je sovražnik in kako je močan, ampak je takoj napadel. Tako je v iznenadnem spopadu pri Rajhenau na Kočevskem ujel karabinerja, ki ga je leto prej pošteno pretepel na železniški postaji v Grosupljem. Ujetnike smo takrat slali in jih v samih spodnjih pošiljali nazaj v postojanke. Tako je storil tudi Ibar, le karabinerjevo uro si je vzel za spomin.

Ibrova odločnost je bila pomembna tudi pri spopadu z ustaši pri Kostanjevcu na Hrvaškem. Njegova četa je padla v ustaško zasedo. Ibar je takoj zapovedal jurši. Mnogo številnejši ustaši so pobegnili in pustili nekaj mrtvih, še preden so ugotovili, s kolikimi partizani so se spopadli.

V nemški ofenzivi v okolici Novega mesta sta odšla Ibar in Čoban — Franc Krese poizvedovat, kako so se Nemci utrdili v Karteljevem. Ko sta prišla do vasi, sta ugotovila, da jo Nemci pravkar zapuščajo. Nista mogla ostati mirna, ampak sta udarila po zaščitnici, čeprav sta bila sama sredi sovražnikov.

Pri Ruprev vrhu je v meglenem jutru vodil Ibar petdeset borcev. Nenadoma je opazil, da je okoli njih polno Cerkezov. Pod zaščito megle je Ibar razporedil svojo četo in nenadoma silovito udaril. Iznenadeni Cerkezi so začeli bežati, čeprav jih je bilo okoli dva tisoč. Sele pod zaščito tankov so se vrnili. Ibar jih je s petdesetimi borci spet uspešno odbil.

Poslednja akcija, v katero je šel Ibar z Gubčevo brigado, je bila miniranje proge pri Cikavi. Ibar se je ravno vrnil iz bolnišnice in je še šepal. Ranjen je bil že večkrat. In kot vedno, je hotel tudi tokrat v akcijo, čeprav mu je zdravnik naročil, da mora nekaj časa še mirovati. Ko je bil bataljon že na pohodu, je komisar Stane Skrlj opazil Ibra v koloni. Poslal ga je nazaj. Ibar se je res začel vračati. A ni dolgo trajalo, ko ga je Skrlj ponovno poslal nazaj. Ibar je obljubil, da bo počakal bataljon v prvem zaselku.

Noč je bila izredno temna. Sovražni oklopni vlak se je ustavil pred miniranim mestom. Nato se je vnel spopad. A nihče ni videl, kam strelja. Zato je komandant bataljona zapovedal umik. Vsi so se zbrali na dogovorjenem mestu. Le Ibra ni bilo. Nekateri so menili, da se je ustavil pri kakšnih znanjih, saj je bil povsem blizu svojega doma.

Zjutraj je bila potrjena žalostna vest, ki je pretresla vse borce brigade. Ibar je padel. Obležal je za bezgovim grmom ob cesti.

Ob svitu so ga našli belogardisti. Truplo mrtvega junaka so položili na oklopni vlak in ga potem ves dan razkazovali med Grosupljem in Šmarjem. Svojo budnost so manifestirali z izživljanjem nad truplom mrtvega junaka. Drugi dan so ga zagreblji v plitvo jamo za progo pri železniški postaji na Grosupljem.

Med borci Gubčeve brigade živi mnogo spominov na pogum in skromnost junaka Ibra. Stane Skrlj pravi o njem: »Kogar je Ibar vzljubil, mu je postal neizmerno zvest.« In vzljubil je svobodo in vizijo novega življenja. Se mrtve je izpričal zvestobo tema velikima ciljema.

Triindvajset let je minilo od Ibrove smrti. To je mnogo. Toda ko se bodo jeseni zbrali bivši borci Gubčeve brigade na Trebelnem, da počaste petindvajsetletnico ustanovitve brigade, bo med njimi živ spomin na Ibra, na njegovo junštvo, požrtvovalnost, skromnost in tovarištvo.

Sergej VOŠNJAK

OBSEŽNA LESTVICA VPRAŠANJ NA POSVETOVANJU V KRANJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

so govorili tudi udeleženci skupščin združenj...

Predsednik jesenškega občinskega odbora ZBZ pa je spregovoril tudi o razpravi okoli odpuščanja bivših borcev-upokojencev iz jesenške železarnice. Dejal je, da je bila zadeva napihnjena in posplošena, zlasti glede višine osebnih dohodkov in pokojnin. Tega vprašanja ni do konca obdelali, tudi v listu »TV 15« ne. Zato je mnenja, da je javno obravnavanje na tak način ogledu borcev bolj škodovalo kot koristilo.

Med člani ZB prevladuje na splošno mnenje, da so jim pregodniti upokojitve vsilili, zdaj pa jim to oporekajo, v isti sapi pa še vedno zahtevajo od borcev, naj svoja delovna mesta v delovnih skupnostih odstopijo mlajšim. Odveč bi bilo naštevati vse posledice takega stanja. Veliko je tudi bivših borcev, ki so bili na slabših delovnih mestih, zato imajo tudi nizke pokojnine, prav tako je dosti tudi takih, ki ne morejo dobiti večjih zaradi zdaj že neživiljenjskih predpisov glede dvojnede delovne dobe. Res je, da so občinske skupščine najbolj prizadeženi prisilili na pomoč s stalnimi ali občasnimi priznavalnimi, toda s tem vprašanje še ni rešeno. Priznavalnine smatrajo za nekakšno miloščino, zato zahtevajo ustrezne zakonske predpise.

O družinskih invalidninah, ki znašajo, kot že mnogokrat rečeno in zapisano, 12 novih dinarjev, so govorili kot o poniževanju ter primerjali invalidnino vdove padlega nemškega vojaka z invalidnino partizanske vdove. Nemška invalidnina znaša 200 novih dinarjev.

Ostrino v razpravi je bilo čuti tudi glede razmer v zdravstvenem varstvu za borce in invalide. Upoštevajoč slabo zdravje večine, ki je zato potrebna večje nege in skrbi, v prihodnosti pa bo treba del vsega plačevati, bo marsikdo ostal prepuščen samemu sebi, zlasti tisti z majhnimi dohodki. Samo v Kranju je od 4250 članov ZB 61 tuberkuloznih, 238 jih ima razne nestrane bolezni, 254 živčnega izvora, 358 revmo, 298 pa razne druge bolezni. Podobno je tudi drugje, da ne govorimo o kmečkih partizanskih materah, ki so izgubile zdravstvene izkaznice. To je le nekaj skromnih po-

datkov, ob katerih se velja zamisliti.

V zvezi z bližnjimi volitvami pa so udeleženci posveta govorili o velikem zanimanju bivših borcev za izbor kandidatov in o njihovem vključevanju v predvolilno dejavnost. Volivci imajo nasploh veliko zaupanja v biveše borce, ki so bili glavni nosilci revolucije, zato je tudi iz vrst borcev veliko število kandidatov. Dolžnost občinskih odborov ZBZ je, da v pripravih na volitve sodelujejo s SZDL in občinskimi volilnimi komisijami. To naj zagotovijo, da bodo pri dokončnem kandidiranju upoštevali ustrezna merila. Pri tem velja omeniti, da smo bili pri nekaterim izpadom, ko so posamezniki hoteli odrediti združenjem borcev pravico do razpravljanja o splošnih družbenih vprašanjih, toda ti posamezniki so že v začetku doživeli neuspeh.

Glede dela z mladino so udeleženci ugotavljali, da po šolah manjka poljudnega gradiva o NOB, kar otežkoča prosvetnim delavcem seznanjanje mladine s tem razdobjem naše zgodovine. Zaskrbljujoče je tudi širje-

nje razne pustolovske in sploh nevezgajne literature, do katere mladina pride veliko laže kot pa do partizanske. Vzgojitelji naj bi otroke opozarjali na dobro čtivo, dolžnost založbi in knjigarji pa je oskrbeti tržišče z dobrimi knjigami. Med drugim so govorili tudi o Svetinovi »Ukani«, katere druga izdaja je že razprodana.

Vprašanje zase je zaposlovanje otrok borcev, pa tudi njihovo štipendiranje, posebno se na podeželju. Delovne skupnosti bi morale vsaj nekoliko upoštevati te težave, sicer bodo kmalu študirali na univerzah samo otroci staršev, ki žive po mestih ali pa imajo lepe dohodke, otroci s podeželja, med njimi tudi otroci borcev, bodo pa prikrajšani.

Jošt Rolc

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE *terital*
TOVARNE *Svilanit* KAMNIK

VOJNI ZLOČINI AMERIČANOV IN NJIHOVIH NAJEMNIKOV

Odbor fronte za nacionalno osvoboditev Vietnam je v Hanoi 3. januarja 1967 organiziral tiskovno konferenco, na kateri so prebrali in razdelili uradno poročilo odbora FNO o vojnih zločinih Američanov in južnovietnamskega najemnika Pak Con Hia. Zvezni odbor ZBZ NOV Jugoslavije je dobil od sovjetskega komiteja vojnih veteranov to poročilo in izjavo profesorja mednarodnega prava v inštitutu za mednarodne odnose J. P. Pliščenka. Objavlja mo izvelek iz poročila odbora FNO:

Ker bi radi ublažili vtise o hudih porazih, ki so jih pretrpeli v času zadnje sušne dobe in pri izvajanju svojega načrta »pomirjanja«, so ameriški imperialisti v zadnjih mesecih, ob pomoči ameriške pomorske pehote in najemnika Pak Con Hia, izvedli strahotne kazenske operacije »preiskav«, med katerimi so množično morili civilno prebivalstvo, povzročali nepo-

pisna zverinstva, porušili mnogo vasi v okrožjih Con Tin in Bin Son v provinci Kuang Ngaj. Med kazensko ekspedicijo, ki je trajala od 19. novembra do 5. decembra v občinah zahodnega dela okrožja Son Tin, so vojaki ameriške I. divizije pomorske pehote in najemniki Pak Con Hia iz brigade »Plavi zmaj« pobijali civilno prebivalstvo in počenjali strahotna zverinstva v času, ko so prebivalci opravičljivi svoja vsakodnevna dela, a otroci bili v šolah ali pa se igrali v otroških vrtcih svobodnega ozemlja. Ko so vdrali v vasi, so napadalcem zaprli prebivalce v hiše, jih nato pobijali s strelji iz pušk ali zasipali z ročnimi bombami. Nato so zažgali hiše, da bi trupla pobitih zgorela. Pobijali so kmete, ki so delali na polju ali ki so šli po cestah. Prav tako tudi otroke v šolah.

Na ta način so pobili nad 100 ljudi v vasi Vin Lok, 62 ljudi v zaselku Fmok Bin (vas An Thuet), 57 ljudi v vasi Ten

Njen, okoli 100 ljudi v vaseh Fiok Lok, An Tho itd. Njihove žrtve so povečini ženske, starci, otroci in kmetje. Mnogo družin so povsem uničili. Napadalcu so zapirali ženske, otroke in starce v zaklonišča, nato pa so metali nanje ročne bombe in spuščali v prostore pline, ki povzročajo krvavitve, oslepolost in naglo smrt. Ženske so slali do golega in jih posiljevali do smrti. Med žrtvami so bile tudi deklice stare 11 in 12 let. Noseče ženske so posiljevali in nato hodili po njih tako dolgo, da je prišlo do splava... V zabavo so ženskam zatikali palice v spolne organe. Mnogo otrok so pobili v naročjih njihovih mater.

Prvi dan operacije, ki so jo izvajali 5. in 6. decembra v vzhodnih občinah iz okrožja Bin Son, so napadalcem odpeljali s seboj vse prebivalce ter jih nato mnoge postrelili. 6. decembra zjutraj, v času ko so prebivalci zajtrkovali in se kot ponavadi pripravljali na poljska dela, so ameriški vojaki in najemniki Pak Con Hia zasedli kraje Go Thin, Go Ding itd., obkolili so vasi Lak Son, Lok Tu, Ong Bin, An Fjok (Bin Ki), zajeli nad 400 prebivalcev, v glavnem ženske, starčke in otroke, jih razdelili v skupine po 20 do 30 ljudi, jih nato zaprli v hiše in pobili z ročnimi bombami. Nekoliko preživelih so nato postrelili.

Pred tem so po metodah barbarških morilcev — ameriški napadalcu in najemniki Pak Con Hia pobili več sto mirnih vasčanov v provincah Bin Din, Fu En, Kvang Nam itd. Med nedavnimi množičnimi zločini v Son Tinu in Bin Sonu so ameriški vojaki in najemniki Pak Con Hia pobili nad tisoč ljudi, zavržali z zemljo mnoge vasi in požgali na tisoče domov.

V imenu štirih milijonov prebivalcev središča Čong Bo krajevni odbor fronte za nacionalno osvoboditev z ogorčenjem objavlja pred javnostjo svoje dežele in vsega sveta poročilo o barbarškem množičnem pobijanju mirnih prebivalcev, ki so ga povzročili ameriški imperialisti in najemniki Pak Con Hia.

Bridko je slovo brez besed

V mariborskem listu »Večer« je bila dne 6. marca letos objavljena vest, ki je globoko pretresla ne samo mene, temveč tudi tiste, ki so med vojno okusili nemški škorenj. V rubriki Ocvirek je zapisano, da je v Mariboru umrl borec Pohorskega bataljona in internirane v Mauthausnu Janez Zima. Tam tudi piše, da je imel umirajoči borec in komunist Janez Zima le eno željo: da mu ob odprtem grobu nekdo spregovori v slovo. Res skromna želja za umirajočega človeka. Zal se mu tudi ta edina želja ni izpolnila. Nihče od tovarišev pri odboru ZB v Mariboru mu ni izpolnil. Niso imeli toliko borbovskega ali vsaj človeškega čuta, da bi mu priskrbeli dostojno zadnjo pot ali se mu ob njegovem zadnjem domu s skromno be-

sežo zahvalili za njegovo revolucionarno delo med vojno.

Vprašujem borce odbora ZB v Mariboru, vprašujem občinsko skupščino in družbeno-politične organizacije mesta Maribor: kje ste bili? Maribor ni tako veliko mesto, da ne bi mogli izvedeti za smrt in zadnjo željo borca in aktivista od leta 1941; osmrtnico je objavil »Večer« in tudi tovarišica Rozalija Fras je obvestila organizacijo borcev.

Danes, ko razpravljamo, ali se otroci v šolah dovolj seznanjajo z zgodovino NOB, ki so jo s svojo krvjo pisali borci in aktivisti ter trpeči po ječah in taboriščih, se pripeti, da malomarnost vrže slabo luč na vso organizacijo borcev. Ali bodo otroci po šolah še verjeli, da smo bili borci tovariši in da

smo nekaj delili med seboj zadnjo skorjo kruha?

Večkrat lahko preberemo vesti o ceremonialnih pokopih bivših esesovskih kolovodij v drugih državah; njihovi pajdaši kar tekmujejo, kdo bo lepše govoril ob grobu. In danes, v času, ko pobegli krvniki v oblekah belogardistov, ustašev in drugih zlikovcev skušajo spodkopati našo, s krvjo priborjeno svobodo, se zgodi, da ne uslišimo skromne želje borca in komunista...

Tovariši, imejmo posluh za majhne želje svojih sotovarišev, pomagajmo drug drugemu, bodimo še naprej povezani v čvrsto celoto in ne dovolimo, da se še komu izmed nas zgodi tisto, kar se je tovarišu Janezu Zimi!

M. F.

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

PSIHOLOŠKA VOJNA PROTI NEMŠKIM PODMORNICAM

(NADALJEVANJE IZ PREJSNJE ŠTEVILKE)

Začetki

transportnega letalstva

Ni še minilo štirideset let, odkar je Charles Lindberg prvi z letalom preletel Atlantski ocean. Za pot od New Yorka v Pariz je potreboval trinajdeset ur. Sedanja potniška letala za isto razdaljo potrebujejo le še sedem ur. Če ta podatek prepričljivo govori o naglem razvoju, ki ga je doživelo potniško in transportno letalstvo nasploh.

»Handley Page W8a« je eno prvih britanskih transportnih letal. S takimi letali so od 1922. l. dalje

Vojaška veda in tehnika

vzdrževali letalski promet med Anglijo in evropsko celino. Letalo je prebarvano v črno in srebrno, kakaj takšno so takrat bile barve britanskega letalstva. Piloti sta sedela v odprti kabini, za katero pa je bil zaprt prostor za dvanaest do šestnajst potnikov. Hitrost tega letala je bila za današnje pojme zelo majhna — komaj kakih 150 kilometrov na uro. Letala te vrste so zadržali v prometu do 1934. leta, ko so jih zamenjali s modernjšimi transportnimi letali.

Med največja letala, ki so jih imeli pred začetkom druge svetovne vojne, pa je spadalo »Boeing 314«. To letalo se je prvič dvignilo v zrak maja 1933. leta. V njem je bilo prostora za štirinajdeset potnikov, njegovo posadko pa je sestavljalo deset mož. Če so ga uporabljali za nočne polete, so namesto sedežev vgradili vanj štirideset ležišč. Njegova hitrost je bila že precej večja od hitrosti prvih transportnih letal. Znašala je tristo kilometrov na uro, letalo pa je lahko letelo brez pristanka 5600 kilometrov daleč. Američani so to letalo uporabljali za zračni promet v severnem delu Atlantskega oceana.

Naj omenimo še to, da med prve daljše redne zračne proge spada letalska zveza med Amsterdamom in Batavio na Javi. Proga, ki so jo odprli 1931. leta, je bila namreč dolga štirinajst tisoč kilometrov.

Plastična ročna bomba

V zahodnonemški vojski uporabljajo za urjenje vojakov plastične ročne bombe, ki so po obliki in velikosti podobne ameriškim ofenzivnim ročnim bombam. Zunanja obloga teh bomb je iz trde plastične snovi, v notranjosti pa imajo balon iz mehke plastične snovi, napolnjen s posebnim prahom in eksplozivnim mehanizmom. Če vojak potegne iz bombe varovalko in bombo vrže iz rok, bo trda obloga takoj odpadla, notranji del bombe pa bo letel naprej. Ko pa bo bomba padla na tla, bo prah, s katerim je bomba napolnjena, prekril cilj.

Velika prednost te bombe v primerjavi z drugimi je tudi v tem, da lahko prileti in se razleti na človeku, ne da bi ga pri tem kaj poškodovala.

Borci, obiskujte

kinopredstave...

- KINO »PARK«, MUR. SOBOTA 27. in 28. marca 1967 »Krivici na pot«, angleški film, predstave ob 17.30 in 20. uri.
- KINO TRIGLAV, LJUBLJANA od 24. do 26. marca 1967 »Pušcar iz Alcatraza«, ameriška filmska drama, v kateri se je pojavil znani ameriški filmski igralec Burt Lancaster, ki je za vlogo v tem filmu bil nagrajen z Oscarjem.
- 27. in 28. marca »Flandrijski pes«, ameriški barvni cinemascope film, katerega zlasti priporočamo mladini, saj govori o dečku, ki je imel psa za svojega zvestega in najboljšega prijatelja. Igra David Ladd.
- KINO »VEVČE«, VEVČE od 24. do 26. marca »Močnejše od slave«, ameriški barvni glasbeno-zabavni film v cinemascopeu.
- KINO »ZALOG«, ZALOG 25. in 26. marca »Trojanska vojna«, italijanski barvni zgodovinski spektakel v cinemascopeu.
- KINO »ZADOBROVA« 22. marca »Neznane iz Nord Expressa«, napet ameriški kriminalni film mojstra Alfreda Hitchcocka.
- 25. in 26. marca »Mongolci«, italijanski barvni cinemascope spektakel.
- 29. marca »Dve noči v enem dnevu«, jugoslovanska vojna drama.
- KINO »UNION«, CELJE od 22. do 23. marca »Suha življenja«, brazilski film.
- od 24. do 27. marca »Ne pošiljaj mi rož«, ameriški barvni film.
- KINO »METROPOL«, CELJE od 24. do 26. marca »Tanka rdeča črta«, ameriški barv. film.
- KINO »DOM«, CELJE od 23. do 26. marca »Vrata s sedmimi ključavnicami«, zahodnonemški film.
- KINO BREŽICE 24. in 25. marca »Vesela dekle-ta«, amer. barvni film v CS.
- 26. in 27. marca »Sut«, jugosl. nemški film v CS.
- 28. in 29. marca »Carovnikov obračun«, nemški film.

KAKO NASTAVLJAJO PASTI

Admiral Dönitz je bil pogosto predmet Nordenovih radijskih oddaj. Vendar ga s takimi napadi niso nameravali izločiti, temveč le uničiti glas o njegovi učinkovitosti in pri posadkah nemških podmornic vzbuditi dvome v njegovo sposobnost. Dönitzu so pripisovali krivdo za najrazličnejše stvari, od taktike in pomanjkljive opreme do odgovornosti, ker ni bilo obljubljenih uspehov. V šestdeseti oddaji je Norden glede protiletalskih topov, ki naj bi jih dobile podmornice, dejal tole:

»Na tehničnem področju je nastala velika zmeda. Novi admiral Otto Tödsen ima revolucionarne zamisli. Njegov največji izum je površinska podmornica. Admiral je nekaj 750-tonskih podmornic spremenil v protiletalske ladje, ki naj med operativnim križarjenjem obvarujejo druge podmornice pred zračnimi napadi.«

To temo je nadaljeval v dvaindevetdeseti oddaji, ko je govoril o potopitvi nemške podmornice, ki ji je bil poveljeval Eugenberger, s strani nekega zavezniškega letala:

»Eugenberger je žrtev kolsalne taktike novega Dönitzovega obdobja, ki je spremenila nemške podmornice v površinske protiletalske ladje. Eugenberger je skušal uspešno izvajevati neenakopraven boj med

podmornico na površini, ki jo lahko vsi vidijo, in letali, čeprav še ni tako dolgo, ko je 1940. leta sam admiral Dönitz na strani 29 svoje knjige trdil: »Pravo bistvo podmornice je v njeni skritosti.«

Ce bi Eugenberger poslušal, kar je Dönitz učil 1940. leta, in ostal skrit, bi se bržkone vsa zadeva končala drugače.

ADMIRALSKA INFLACIJA

Dönitzu so nenehno napadali. Omenjali so ga tudi v oddajah, v katerih je Norden dokazoval, kako je mnogo bolje, če se poskodovana podmornica vda, ko pa da se bori do svojega konca. Kot primer je navajal dogodek, ko se je bil Dönitz med prvo svetovno vojno — takrat je poveljeval podmornici UB-68 — Britancem vdal, čeprav mu je bila ladja še vedno sposobna za boj. Ob neki drugi priložnosti pa je Norden povedal, kako se je bil Dönitz kot poveljnik torpednega čolna udeležil 1920. leta upora proti svoji zakoniti vladi.

Med humoristične pa je spadala Nordenova oddaja pod naslovom »Admiralsinflation«. V dvaindvajseti oddaji je Norden objavil: »Pravkar sem zvedel, da je Nemčija dobila še šestnajst novih admiralov. To pomeni, da imajo Nemci sedaj že dva velika admirala, pet generaladmiralov in več kot sto petdeset admiralov.« V devetdeseti oddaji je Norden v zvezi s seznamom napredovanih oficirjev v aprilu 1943 objavil, »da so Nemci v aprilu potisnili več admiralov kot pa podmornic.«

V maju 1944 pa je dejal: »V oddajah, ki sem jih imel v septembru 1943, sem izjavil, da je ob koncu prve svetovne vojne nemška vojna mornarica, ki je po velikosti bila druga na svetu, imela samo 88 admiralov. Danes pa lahko trdim, da se Nemčija, ki nima že skoraj nobenih ladij več, pohvali kar z 235 admi-

rali...« Nemčija ima sedaj desetkrat več admiralov kot torpednih čolnov, rušilcev in križark ter tristočrti več admiralov kot bojnih ladij.

IMEJTE VSELEJ PRI ROKI BELO ZASTAVO

Tema o vdaji je spadala v Nordenovih oddajah med najpomembnejše. V osemindvajseti oddaji je Norden govoril o potrebi, da ima vsaka podmornica tudi belo zastavo. V kasnejših oddajah je navajal primere, ko so nekateri oficirji (med njimi tudi Dönitz in Kretschmer) »pravilno ocenili položaj« in se raje vdali, kot nadaljevali nesmiseln odpor. Po kasnejših obveševalnih oddajah je bilo soditi, da so marsikateri oficirji poslušali ta nasvet.

Eden izmed prvih odgovorov na Nordenove oddaje se je nanašal na »pretirane trditve o potopljenih ladjah« in so Nemci začeli zanikati Nordenove radijske izjave. Kasneje je »uradni predstavnik« dajal tudi statistične podatke o nemškem podmorniškem ladjevju.

Se marsikaj drugega je dokazovalo uspešnost Nordenovega početja. Ko je Norden omenil, da viteškega križa ni prejel še noben član kake podmorniške posadke, je nemški radio že čez nekaj dni sporočil, da so to odlikovanje dodelili tudi dvema podmorničarjema. Nordenu je prihajalo tudi čedalje več pisem. Z njim se je želel seznaniti tudi komandant neke nemške pod-

mornice, ki je bila v boju potopljena. Nemške podmornice v boju niso več vztrajale do konca, temveč so raje razvesile bele zastave. Nemci tudi niso več objavljali seznamov oficirjev, ki so napredovali v višji čin. Iz izjav vojnih ujetnikov pa je bilo moč videti, da so Nordenove radijske oddaje imele širok krog poslušalcev.

Kmetijska zadruga Lucija — Portorož

SE BAVI Z VRTNARSTVOM, PREDVSEM Z GOJENJEM ZGODNJIH KULTUR, ŽIVINOREJSTVOM, ODKUPI IN PRODAJO KMETIJSKIH PRIDELKOV TER RIBIŠTVOM

Fotografija z vprašajem

Tovariš Janko Crnobrnja iz Idrije, Prešernova 15, nam je pisal, da je fotografija iz 8. številke »TV 15« z dne 28. februarja letos, nastala nekje v Slovenskem Primorju leta 1945. Tovariš, ki stoji kot četrti z leve, je komandant 2. banijske brigade 7. divizije Branko Babič. — Bralce prosimo, če si pazljivo ogledajo tudi današnjo fotografijo, ki predstavlja trojico partizanov ob mitraljezu. Mitraljezec meri v dolino; po gričevnatem terenu sodeč je fotografija mogla nastati kjerkoñ v Sloveniji, posnel pa jo je partizanski fotograf Marijan Masterl.

Stolarna Dobrepolje

D. VIDEM — DOBREPOLJE

• IZDELUJE
LESNO GALANTERIJO
VSEH VRST

SVOJE IZDELKE PRIPOROČAMO, KER SO KVALITETNE
IZDELAVE S KONKURENCNIMI CENAMI

Prva ruska podmornica

Pred sto petdesetimi leti je bil rojen nadarjeni ruski izumitelj Ivan Fedorovič Aleksandrovski, konstruktor prve večje ruske podmornice, prvega torpeda in raznih drugih reševalnih naprav.

Vse podmornice, ki so jih bili zgradili dotlej v Rusiji in tujini, so se mogle pod vodo gibati le s pomočjo človeške sile, medtem ko je Aleksandrovski predlagal, naj v podmornice vgradi motor. To je bil zelo pomemben izum. Aleksandrovski je menil, da je uporaben le pnevmatski stroj, deloval pa bo s pomočjo stisnjene zraka, ki naj bi bil v posebnih balonih. Vendar te

njegove zamisli še ni bilo moč uresničiti: v tistih časih še niso poznali kompresorjev s tolikšnim pritiskom. Aleksandrovski pa se je seznanil s profesorjem Baranovskim, ki se je ukvarjal s to vrsto strojev, in je z njim sodeloval vrsto let. Posledica tega sodelovanja je bila podmornica s pnevmatskim motorjem. Za to delo sta potrebovala celih sedem let.

Načrt je bil končan 1862. leta. Trup podmornice so izdelali v sedanjem Baltičkem zavodu, kompresorje v sedanjem Leningrajskem kovinskem zavodu, balone pa v Angliji. Ko je bila končana, so podmornico splavili 8. julija 1865. leta.

Njena podmornica je bila za tiste čase neverjetno velika, saj je imela kar 352 ton. Dolga je bila trideset, široka štiri, visoka pa tri in pol metra. Njeno ohišje je bilo napravljeno iz devet milimetrov debelih jeklenih plošč. Na krovu je imela dva metra visok stolpič — predhodnik sodobnega periskopa.

Podmornico so opremili z dvema enocilindrijskima pnevmatskima strojema, ki sta imela skupno 234 konjskih moči. Zrak so imeli v dvesto balonih s skupno prostornino šest kubnih metrov. Cevi so peljale čez reduktor, v katerem se je pritisk znižal s 100 na 25 atmosfer. Ko so se jeklenke s

stisnjenim zrakom izpraznile, so jih spet napolnili s pomočjo kompresorja, ki so ga imeli na topničarki »Dež«.

Kar zadeva oborožitev, je Aleksandrovski svojo podmornico nameraval opremiti z »zažgalno granato«, napolnjeno z eksplozivno snovjo. Naloga podmornice naj bi bila, da bi pod nasprotnikovo ladjjo pripeljala in potaknila to mino in jo potem, ko bi se podmornica dovolj oddaljila, vžgala po električnem kablu.

Posadka naj bi imela trinajset mož. Med njimi je bil tudi en oficir.

Podmornico so začeli preizkušati oktobra 1865. leta, poizkusi pa so trajali šest let. Prva težava, ki se je pojavila, je bila v tem, da se ni želel nihče javiti v poizkusno posadko. Aleksandrovski pa je naposled le našel nekega mojstra, ki je bil pripravljen spustiti se z njim pod morsk gladino. Pri tem prvem poizkusu, ki se je srečno končal, sta morala sama opravljati delo, ki bi sicer bilo porazdeljeno na vso posadko. Kasneje je bilo že lažje. Podmornica se je uspešno potapljala in dvigala ter vozila pod vodo in na površini s hitrostjo nekaj čez sedem oz. devet kilometrov na uro.

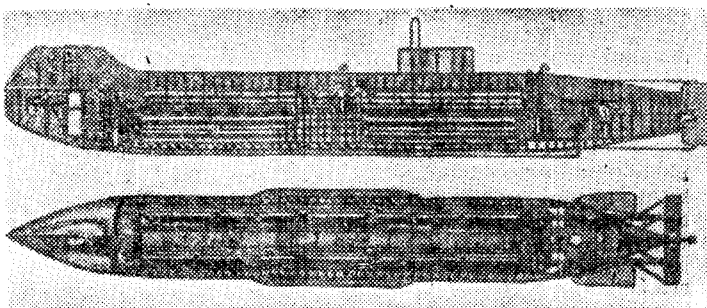
Proti koncu oktobra 1868. le-

ta je podmornica vztrajala pod vodo že polnih šestnajst ur. To je bil prvi primer, da bi toliko časa pod morsk gladino preživele več kot dvajset ljudi. Aleksandrovski si je tedaj zabeležil naslednjo pripombo: »... Med bivanjem pod vodo so gospodje oficirji pili, jedli, kadili in si pripravljali čaj. Vse to se je dogajalo pri izvrstni razsvetljavi, ki so jo dajale luči in sveče.«

Tri leta kasneje so podmornico, vendar brez posadke, potopili štirindvajset metrov globoko, da bi preizkusili, koliko vzdrži. Podmornica je toliko vzdržala pritisk. Ko pa so jo spustili še nižje, trideset metrov globoko, je bil pritisk le prehud in se je njen trup zdrobil. To pa je bil tudi konec nadaljnjih poizkusov.

Večji del zamisli, do katerih je prvi prišel Aleksandrovski, uporabljajo še sedaj ne le na navadnih, temveč celo na atomskih podmornicah. Nadarjeni izumitelj je vse svoje življenje posvetil delu, o katerem beremo v sklepih Pomorskega znanstvenega komiteja, da »ima veliko bodočnost in bo v morskem vojskovanju povzročilo ogromne spremembe«.

M. RUDNICKI

Načrt podmornice, ki jo je izumil Aleksandrovski

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Kitajci kradejo rakete

KOLIKO OROŽJA POŠILJA SOVJETSKA ZVEZA V VIETNAM

Največji nasprotnik Združenih držav Amerike na vietnamskem bojišču ni Kitajska, temveč — Sovjetska zveza. Ta vojna je pri Američanih prišla po stroških na drugo mesto, to pa predvsem sprico vse večje udeležbe Rusov v Vietnamu. Ameriško ljudstvo vse doslej ni vedelo, kolikšna je vloga Sovjetske zveze v vietnamski vojni. To vprašanje pa resno skrbi tudi visoke ameriške vojaške kroge.

Kitajska, ki ima velike no-tranje težave, še nadalje pošilja v Severni Vietnam lahko oborožitev, pravo »gorivo« za dolgotrajno in veliko vojno pa prihaja iz Sovjetske zveze.

Združene države Amerike, ki so se zapletle v vietnamsko vojno in imajo velike vojaške stroške, nikakor ne morejo Sovjetski zvezi odvzeti prvenstva v atomski oborožitvi. Rusi so to izkoristili in dosegli pomembne uspehe pri protiraketni zaščiti, kar imajo za zelo pomembno komponento v morebitnem splošnem spopadu.

»Nobenega dvoma ne more biti več: dejansko so Rusi tisti, ki se v Vietnamu vojskujejo z nami,« je izjavil eden izmed visokih pentagonskih vojaških voditeljev. »Njihovo prisotnost je videti na vsakem koraku. Večji del kamionov, ki

prevažajo tovor iz Severnega v Južni Vietnam, so poslali Rusi ali njihovi zavezniki. Največ avtomatskega orožja izhaja iz sovjetskih tovarn. Večina naših izgub v zraku pa izvira od sovjetske protiletalske oborožitve, raket in migov. Preden so Američani začeli intenzivno bombardirati Severni Vietnam, so Rusi pripeljali tja mnogo raket tipa »kopno-zrak«, reakcijske lovce, vojaške transporterje, gorivo in municijo.

Povečane ameriške izgube v Vietnamu so neposredna posledica sovjetske prisotnosti. Vietnamski topničarji, ki so jih bili izurili v Rusiji, so izstrelili več sto sovjetskih raket na ameriška letala. Te rakete so severnovietnamskim vojaškim silam napravile ogromno uslugo. Za proizvodnjo teh raket so Rusi porabili kakih petindvajset mili-

jonov dolarjev, vrednost sestreljenih letal pa znaša nekaj milijard.

Po cenitvah obveščevalnih organov je na letalskih in raketnih bazah v Severnem Vietnamu zaposlenih približno dva tisoč sovjetskih strokovnjakov. Sovjetski letalci pomagajo severnovietnamskim letalcem, ki so bili končali tečaj v Sovjetski zvezi. V zadnjih mesecih so Rusi izurili toliko Vietnamcev, da zadostujejo za tristo petdeset ramp za izstreljevanje raket in za tri tisoč protiletalskih topov. Mnogi sovjetski strokovnjaki delajo po severnovietnamskih tovarnah in rudnikih.

Severnovietnamski vojaški stroji uporabljajo le sovjetsko gorivo. V zadnjih osemnajstih mesecih so Rusi poslali v Hanoi tristo tisoč ton goriva. Kitajska ga ni dala skoraj nič.

Osemdeset odstotkov ruske pomoči prihaja v Severni Vietnam po morju, ostanek pa po železnici in z letali prek Kitajske — vse to ob hudih omejitvah Pekinga. Samo Hanoi prejema mesečno od Rusov po osemdeset tisoč ton robe. Lani je v pristanišče Hai Phong vsak dan prispela povprečno po ena sovjetska ladja, v zadnjih šestih tednih pa tam pristaja že po šest sovjetskih ladij dnevno!

Kitajska propaganda, ki želi biti na čelu komunističnega sveta, trdi, da je glavni severnovietnamski oskrbovalec Kitajska. »Kitajci se hvalijo s količino poslane pomoči,« je dejal neki zahodni strokovnjak. »Morda so njihove pošiljke po teži res največje, toda po vrednosti vsake tone in po strateškem pomenu so sovjetske pošiljke neprimerne pomembnejše od kitajskih.«

Rusi si prizadevajo, kolikor je to le mogoče, da se izognejo prevozu pomembnejših pošiljk čez Kitajsko. To tudi zato — po mnenju obveščevalnih organov — ker Kitajci pogosto čez sovjetske napise prelepajo svoje: »Z ljubeznijo — od Kitajske.« Je pa dokazano, da so Kitajci zadržali neko pošiljko migov — zadnjih modelov, ki so jih Kitajci skušali prekopirati zase.

ZAKAJ SAMO S SILO?

Svet je bil v pričakovanju, misleč, da bo v ZDA prevladal zdrav razum, ne pa moč sile in da bo vojne konec. Pa vendar do razgovorov ni prišlo, nasprotno, prišlo je do srditejših napadov, celo do topovskega obstreljevanja s kopnega in morja na ozemlje Severnega Vietnama. Torej, ZDA še vedno gledajo na vojno v Vietnamu s stališča vojaške moči, misleč pri tem, da bo samo tako vietnamsko ljudstvo primorano na pogajanja, seveda, ki bi bila po volji Američanom. Razumljivo je, dokler bodo gledali Američani na to vojno na tak način, rešitve ne bo. Res si človek dostikrat postavlja vprašanje: »Quo vadis, gospod Johnson? Kam pelje takšna politika? Ali ni to velika nevarnost za razširjanje

vojne?« Ne s silo, ampak s pametno politiko; zmaga naj zdrav razum. Vem, za predsednikom ZDA stojijo še mnoge druge sile, ki vsiljujejo vojno; tam so mnogi gospodje, predstavniki Pentagona, CIA, bogati tovarnarji itd. Vsa po svoje pričakuje od vojne dobiček. Dejstvo pa je, da se v Vietnamu vojskujejo navadni Američani, med katerimi je veliko črncev. Razen tega nastopajo z antikomunistično historijo in podobnim. V tej vojni vsak dan pade na obeh straneh stotine nedolžnih ljudi, največ iz vrst civilnega prebivalstva. Po nekaterih podatkih je vojna v Vietnamu zahtevala že nad milijon človeških življenj. Uničene so cele vasi, revno imovino uničujejo z napadi z bombami,

metalci ognja, vžigalnimi izstrelki, bencinom in navadnimi vžigalicami. Preostalo ljudstvo preseljujejo v koncentracijska taborišča. Torej tako, kot je bilo pred več kot dvajsetimi leti pri nas. To vsa, kor ni v čast ZDA in prav zaradi tega so izgubile mnogo ugleda v svetu. Že celemu svetu očitno ni smešno, ko trdijo v Združenih državah Amerike, da se borijo za Vietnamce. Proti komu se pa borijo? Vsi vemo, da v Vietnamu ne živijo Marsovci, ampak rojeni Vietnamsci. V močvirja Mekonga bi morali poslati vse prenapete, vojne dobičkarje in šele takrat, ko se bodo na lastni koži prepričali, da je moč v močvirju utoniti, v ognju pa se speči, bo vojne konec.

M. Mužević

POZIV NA SODELOVANJE

»NARODNOOSVOBODILNI BOJ IN REVOLUCIJA 1942«

»Vojnoizdavaški zavod« iz Beograda je doslej objavil že več del in spominov udeležencev NOB (»Sutjesko« v šestih knjigah, »Hercegovina v NOB«, »Liko v NOB 1941«, »Prvo proletarsko« v dveh knjigah, »Drugo proletarsko« v treh knjigah in »Bitko na Neretvi« v treh knjigah), ki jih je kritika ugodno ocenila, bralci pa so jih sprejeli kot literaturo, ki se prijetno bere in ki jo je moč uporabljati v razne namene. V teh knjigah je mnogo zanimivih podatkov, ki jih ne najdemo v nobenih drugih publikacijah in ohranjenih dokumentov iz vojne. V zadnjem času se za te knjige čedalje bolj zanimajo tudi vojaške založniške ustanove v vzhodnoevropskih deželah, ki bi jih rade prevedle v svoj jezik.

Iz vseh teh razlogov, pa tudi zato, da bi udeležencem NOB omogočili izpoved vsega tistega, kar je v njih ostalo neizbrisno v zvezi z dogodki iz drugega leta naše revolucije, ki je v marsičem tudi prelomnica NOB, se je »Vojnoizdavaški zavod« sklenil lotiti zbiranja del in spominov, ki se nanašajo na dogodke v 1942. letu, jih izdati v obliki zbornika in jih tako ohraniti za bodoče rodove.

Zbornik bo imel naslednjo vsebino:

1. Uvodni članki za posamezne pokrajine in časovna obdobja, ki bodo zajemali vse dogodke na ustreznem območju.
2. Spomini voditeljev, borcev in aktivistov, ki so delovali na osvobojenem ali okupiranem ozemlju. To bo svojevrsten mozaik vsega, kar se je dogajalo 1942. leta.
3. V člankih bo obdelano ne le bojno delovanje, temveč tudi vsa druga dejavnost, ki je imela za cilj pripravo in izvajanje boja in revolucije, predvsem pa:

- a) partijsko-politično delo na okupiranem ozemlju;
- b) delovanje organov ljudske oblasti;
- c) delovanje in boj komunistov v okupiranih mestih;
- d) spomini udeležencev na boje in politične akcije ter na vzdušje, v katerem se je vse to dogajalo.

Knjige pa bodo imele tudi razne priloge:

- fotografije iz tega obdobja;
- reprodukcije likovnih ustvaritev v zvezi s temati, ki bodo zajete v člankih;

- neobjavljene dokumente o teh dogodkih;
- razne karte in skice;
- register krajev, geografsko-topografskih objektov in enot.

»Vojnoizdavaški zavod« bo za prispevke, ki jih bo objavil v teh knjigah, plačal po 35.000 do 60.000 din za avtorsko polo.

Da bi zbornik spominov na dogodke v 1942. letu zajel v zadostni meri ne le Slovenijo v

celoti, temveč tudi vsako območje posebej in vse vrste naše aktivnosti v tem letu, republiški odbor ZZZ NOV Slovenije poziva vse udeležence NOB iz 1941. in 1942. leta na čim množičnejše sodelovanje. Ker je rok precej kratek (prispevke je treba oddati do oktobra 1967), naj se vsi tisti, ki žele pri tem delu sodelovati, takoj javijo na naslov »Vojnoizdavaški zavod«, Beograd, Zemunska 26 in sporoče, o čem žele pisati (prispevki so lahko tudi v slovenskem jeziku), ta pa jim bo poslal podrobnejša navodila in informacije.

Gubčevci se pripravljajo na svoj praznik

Proslavljanju obletnice pomembne prelomnice za partizansko vojskovanje — 25. obletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad — se s svojim bogatim programom pridružujejo tudi borci IV. SNOUB »Matije Gubca«. Brigadni odbor — ki, mimogrede povedano, dela v štirih komisijah — je že pred časom sprejel okvirni program proslav, namenjenih počastitvi obletnice ustanovitve.

Gubčeva brigada bo obletnico svojega formiranja slavila 4. septembra, ko hkrati svoj praznik praznuje tudi občina Trebnje. Svoj program bodo gubčevci izvedli v tesnem sodelovanju z občinsko skupščino; skupščina občine Trebnje je namreč že lani imenovala odbor za proslavo občinskega praznika in 25. obletnice ustanovitve Gubčeve brigade. Omenjenemu odboru se je

pridružil tudi sedem članov odbora Gubčeve brigade.

Proslavljanje obletnice ustanovitve Gubčeve brigade ne bo omejeno zgolj na 4. september. Zajelo bo tudi veliko število prebivalstva iz rojstnega kraja brigade, predvsem mladine. Po osnovnih šolah bodo priredili mladinsko tekmovanje, kdo bo napisal najboljšo šolsko nalogo o Gubčevi brigadi. Lep prispevek k poznavanju zgodovine NOB bo oddaja. »Pokaži kaj znaš« o življenju in borbah brigade. Občinski odbor ZB se je domislil zelo primerne oblike poznavanja krajev, kjer se je brigada nekdaj borila: priredil bo več orientacijskih pohodov s ciljem na Trebelnem, kjer bo tudi kulturni program. Kot je običajno ob takih priložnostih, se bodo tudi borci Gubčeve brigade srečevali s pionirji in jim

pripovedovali o svojih bojih. Poseben program pripravljajo taborniki in pripadniki predvojaške vzgoje. Po vseh večjih krajih bodo proslave s kulturnim programom; v Trebnjem bo nastopil invalidski pevski zbor. Odbor Gubčeve brigade bo za sodelovanje pri proslavljanju prosil tudi vojaško enoto v Mariboru, ki nosi ime »Matija Gubec«; enota bo priskrbela fotografije in drugo dokumentacijo za razstavo v Trebnjem in Mokronogu. Napovedujejo tudi, da bo televizija predvajala kratek dokumentarni film o življenju in borbah brigade. Glavno dejanje proslavljanja bo 3. septembra ob 9. uri: takrat bo v gozdu pri Trebelnem zbor brigade. Ob dveh popoldne pa bodo v Mokronogu odkrili spomenik žrtvam iz NOB.

(žc)

DRAGO KUMBEK

Ponikvani še znajo orati ledino

Tam doli za hosto še vedno prepeva deklič, droboli, žvrgoli žalostno pesem:

— Mati piše pismo belo: Sin, si živ, ne pišeš več? Pismo v štajersko deželo v kljunčku nese droben ptič...

Mati čaka, čaka, čaka... Kronist pa nadaljuje takole: Prebivalstvo je hotel okupator čimprej potujčiti. Od 1. 11. 1942 do 31. 3. 1943 sta bila na tukajšnji šoli prvi in drugi nemški jezikovni tečaj, in sicer posebej za odrasle, za Wehrmannschaft in za mladino. Na njih je počevalo okupatorsko učiteljstvo...

Potem naprej: Kljub strahovitemu nasilju okupatorja narod ni klonil, temveč se je oklenil z vsem srcem narodnoosvobodilnega gibanja. Nekateri domačini so imeli s partizani stalne stike že od 9. 4. 1943. Narodnoosvobodilna borba pa se je, kakor po vsej bivši Štajerski, razvnela leta 1944 — s prihodom XIV. divizije.

Odbor OF za tukajšnji kraj so ustanovili aprila 1. 1944. Člani so bili: Franc Jezernik, predsednik, Ivan Razdevšek, vojni referent, Adolf Jezernik, gospodarski referent, Miha Vasle, referent komisije za raziskovanje vojnih zločinov, Martin Jezernik, referent za propagando. Najprej je spadal odbor OF pod moziški in šele pozneje pod žalski okraj.

V kroniki so popisani tudi boji na Ponikvi in v okolici. Tako govori o znani borbi »nad jarkom«. Nekega dne v januarju 1945 je prišla po ozki dolini, imenovani »jarek« iz Sempetra v Savinjski dolini nemška patrola, sestavljena iz 45 do zob oboroženih mož, ki so zasedli greben nad »jarkom«. Na Gornji Ponikvi se je mudila takrat Tomšičeva brigada, ki je poslala proti »jarku« izvidnico, ki je šla tri borce. Švabi so izvidnico napadli. V nasproti ležečem Kalahu pa se je nahajal ves teden bataljon VDV. Priskočil je partizanski izvidnik na pomoč. Vnela se je huda borba, v kateri je padel poveljnik nemške patrolje; domači partizani niso imeli izgub. Tri dni zatem je prišlo po truplo padlega oficirja 2500 švabskih vojakov; spopada tokrat ni bilo.

Zanimiva je tudi borba pri zaselku Stebovnik. Dne 24. IV. 1945 popoldne je prišel iz Sentilja pri Velenju skozi zaselek Stebovnik bataljon Tomšičeve brigade in zasedel položaje nad važno cesto Petrovče—Velenje, nasproti odcetku ceste na Dobrno. Bataljon so sestavljali Rusi s svojim poveljnikom in nekaj Madžarov. Pri Velenju so hajkali Švabi za tomšičevci. Bataljon na odcetku ceste na Dobrno je imel nalogo zaustaviti, oziroma zadržati za nekaj časa nemške okrepitve, ki so se bližale iz smeri Dobrne. Zvečer se je res približalo okrog 700 nemških vojakov z mulami, topovi, mitraljezi in kuhinjo. Partizanska zaseda je to okrepitev napadla. Švabi so se zagrizeno borili. Storila se je noč. Nemci so zažgali z raketami s slamo krit hlev. Bila sta ranjena dva partizanska kurirja; borba pa je trajala vse do devetih zvečer. Nemci so krenili po cesti proti Velenju, tomšičevci pa so hiteli po bližnjicah svojim na pomoč.

25. aprila 1945 pa je bila borba na Gornji Ponikvi. Okoli sto nemških vojakov je zasedlo vas. Ob deseti uri so zaregljale nemške strojnice, ker se je bližalo od Studenc okoli dvajset partizanov, ki so zasedli položaje v gozdu Ograjcu. Borba je trajala polni dve uri. Nič ne bi bil ranjen. Nemci so poslali po pomoč. V bližnjem gozdu nad Pusovnikovo hišo so prenočili. Naslednje jutro je prišlo še okoli 200 vojakov, potem so odšli proti zaselku Kale, kjer sta bili dobri dve desetini partizanov. Spet se je vnela borba. Nemci so partizane sicer presenetili, vendar so se le-ti srečno izmuznili. Čeprav je napadalo okrog 300 švabov, sta bila ranjena le dva partizana.

Skoraj na pragu svobode se je pojavila na bližnjem griču Ponikve nemška enota 30 mož. Domačini so brž sporočili v stari šoli bivajočim partizanom — bili so tudi člani okrajnega odbora Zalec — ti so hitro pograbilo orožje in poskakali kar skozi okna ter stekli v bližnji gozd. Nato je zaklinal partizan s ceste ob stari šoli po nemško, naj pride eden izmed nemških vojakov k njemu, misleč, da se hočejo Nemci predati. Nemci pa so odgovorili, naj pride on k njim. Partizan vidi zmoto, ustrelil z brozestrelko proti Nemcem na griču in zbeži v gozd. Zdaj so udarili Nemci z vsem razpoložljivim orožjem. Partizani so se morali umakniti, Nemci pa so še zadnjikrat zasegli šolo. Ker so se partizani pravkar pripravljali na miting, so našli Nemci vse polno dobrot: moko, sladkor, slanino, obleke, čevlje in v kleti, kjer je bila mesnica za partizane in domačine — dve pravkar zaklani teleti. Pobrli so, kar so mogli in se počasi pomaknili proti Zalcu.

To pa je bilo tudi zadnje srečanje z Nemci, Ponikva si je spet oddahnila.

Povedati moramo, da so se — največ leta 1945 — skozi Ponikvo in njene zasetke premikale brigade XIV. divizije (Tomšičeva, Bračičeva, Serčerjeva), največje pa III. brigada VDV. S Tomšičevo brigado je nekoč prišla tudi angleška vojna misija, sestavljena iz štirih Angležev, eden izmed njih je govoril tudi srbski jezik.

V šolskih prostorih je bil dalj časa nastanjen okrajni odbor Zalec; le-ta je prirejal na Ponikvi in njenih zaselkih mitinge. Na njih so se shajali ljudje s Ponikve in okolice, prišli so partizani. Nastopali so govorniki, recitatorji so recitali partizanske pesmi, peli so in plesali partizanska kola. Življenje je imelo sproščeno podobo, da se je na Ponikvi nekaj premaknilo, da vstaja iz nekdanje pozabljenosti in da dobiva vsak dan večjo veljavo.

— Dekleta smo za mitinge pletle vence, pekle smo pecivo in pripravljale prostor. Vsak miting je bil posebno doživetje, pripoveduje Fanika Jezernik. Poročena je iz Jezernikom, prej pa se je pisala Razdevšek. O, saj se dobro spominja, kako je spremljala brata Lojzeta v hosto, Milana, ki je bil prvi partizan Ponikve. Da, prvi partizan. In s Faniko sta se vedno lepo razumela, vse sta si zaupala. Tudi to ji je Lojze zaupal, da bo odšel v gozd, da gre k partizanom. Bilo je to leta 1943, takrat se je na Ponikvi še bolj malo govorilo o partizanih. Le nekateri so imeli zveze s Podkrajem, ti pa si niso upali preglasno govoriti. In Lojze se je poslovil od domačih, kakor da se vrača v Nemčijo. Toda le Fanika je vedela, da Lojzeta Nemčija nikoli več ne bo videla. Rekla je domačim, da bo brata pospremila; šla sta in še tisti večer je Razdevškova Lojze postal partizan Milan; in od takrat je Razdevškova hiša pridno in previdno pomagala partizanom. Večkrat je prišel tudi partizan Bogo iz Podkrajja.

(NADALJEVANJE)

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE Svilarit KAMNIK

Ravnotežje strahu

Zalostno pa resnično je, da počiva svetovni mir na bombah. Odvisen je od udarne moči dveh največjih svetovnih sil — Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike. Doslej je bila tehnika več ali manj zmerom v ravnotežju, v zadnjih štirih letih — od kubanske krize naprej — temelji nekakšno sožitje med ZSSR in ZDA na medsebojnem strahu, na tako imenovanem ravnotežju strahu. Tedaj so imele ZDA po štiri interkontinentalne rakete z nuklearnim konico za vsako sovjetsko raketo enake moči, tako da so bile teoretično močnejše od ZSSR. Toda navzlic temu je bil sovjetski arzenal dovolj močan, da bi uničil ZDA, če bi izbruhnila vojna. Zato sta se veselili spoštovali, zavdajajo se, da bi ju tretja svetovna vojna uničila ne glede na zmagovalko.

Lanske jeseni je ameriška obveščevalna služba zbrala vzemirjive podatke o raketni oborožitvi ZSSR. Sovjetska zveza ni le nenadoma okrepila proizvodnje svojih interkontinentalnih rakete, marveč je okrog Moskve in Leningrada zgradila številna izstrelišča antiraketnih raket. Zahod je že nekaj časa vedel za obstoj raket Galoš in Grifon, ki so jih prikazali na novembrski večerji paradi leta 1964 v Moskvi. Hruščov je ponosno izjavil, da takšna raketa »lahko zadene muho na kakršnikoli oddaljenosti«. Američani, ki so bili prepričani, da ZSSR ne bo serijsko izdelovala takšnih raket, so se prestrašili, ko so zvedeli, da jih že uporablja. Namestitve takšnih raket kot obramba dveh največjih sovjetskih mest pravzaprav ne pomeni neposredne nevarnosti za ZDA, toda porušila je ravnotežje in udarni moči, ki vzdržuje mir. Tako bi Leningrad in Moskva utegnili odbiti napad ameriških raket, medtem ko bi na primer New York in Los Angeles bila prepuščena sovjetskemu napadu na milost in nemilost.

Nekaj je treba storiti, so rekli v ZDA. Strokovnjaki v Pentagonu so vedeli, da je mogoče storiti dveje: izdelati takšne rakete, ki bi z matematično natančnostjo lahko premagale obrambno pregrado sovražnika ali pa zavarovati svoje ozemlje s podobnim ščitom kot ZSSR. Prva rešitev se je imenovala Poseidon, modernjša izvedba rakete Polaris z večjim akcijskim radijem in nekaj nuklearnimi konicami: pravimi in lažnimi, ki naj bi prevzale sovjetske radarje. Druga rešitev se je imenovala Nike-X, velikiški kompleks silno hitrih radarjev in elektronskih strojev, ki naj bi v primeru napada zaustavili v zraku sedemdeset do osemdeset odstotkov prihajajočih sovražnikovih raket.

Natrt Nike-X leži v predalu ameriškega obrambnega ministra Roberta McNamare že kakšna tri leta in je nekakšen čudež moderne tehnike. Za boljše razumevanje si predstavljajmo, da bi se zgodilo tisto, česar se vsi bojijo: da bi ZSSR napadla New York (seveda gre le za primer).

Radarsko omrežje na severu Amerike opazi rakete, ki drve nad New York s hitrostjo 25.000 kilometrov na uro. Posebni radar, imenovan MAR, ki je skrit med tovarnami v dolini Hudson, se nameni proti raketam. Njegovi žarki, ki imajo hitrost svetlobe in ki sežejo v vse smeri, posredujejo natančne podatke v delnico sekunde. Podatki grejo skozi elektronski center, ki jih analizira in razloči prave nuklearne konice od lažnih.

Po telefonski zvezi gre ukaz v bližnji bunker. Tri rakete Spartan, ki imajo obliko puščice, merijo 18 metrov in imajo nuklearno konico, svignejo iz svojih »silosov«. Vsako izmed njih vodi radar proti eni izmed prihajajočih sovražnikovih raket. Njihova pot na radarskem zaslonu je zelena, pot sovražnikovih raket pa rdeča. V neki točki se zelena in rdeča črta srečata in izgine. Do srečanja je prišlo kakšnih 500 kilometrov od New Yorka, atomski naboj Spartan, ki ga aktivira elektronski računalnik na zemlji, je uničil sovražnikov naboj.

Toda nevarnost še ni odstranjena. Tretja sovražna raketa je ušla napadu in drvi naprej proti cilju. Radar MAR je za nekaj časa »zaslepljen« zaradi atomskega oblaka. Blizu New Yorka stoji drug radar MSR, ki naglo odkrije sovražno raketo na nebu in pošlje proti njej raketo Sprint. Tokrat zadene Sprint sovražno raketo komaj 50 kilometrov od New Yorka, torej komaj pravi čas, da prepreči katastrofo. Radioaktivni oblak se raztegne tudi nad mesto, toda prebivalstvo se je že ugnelo poskriti. V zaključnih čaka, da veter razžene nevarni oblak.

Samo od sebe se postavi vprašanje: če je Nike-X res tako učinkovit, zakaj ga Američani ne izdelajo in namestijo? Pravijo, da bi sicer stal 40 milijonov starih dolarjev, torej petino ameriškega državnega proračuna, toda zavaroval bi nekaj največjih mest. Toda... Toda tretjina prebivalstva in tri četrtine ozemlja se zmerom ne bi bili zavarovani. Ameriško obrambno ministrstvo računa, da bi ZDA v totalni vojni izgubile kakšnih 70 milijonov ljudi (od 200 milijonov), če bi se branile z Nike-X, in 150 milijonov, če takšne obrambe ne bi imele. Na videz je razlika velika, toda ne gre pozabiti besed nekdanjega sovjetskega premierja Hruščova: »V atomski vojni bi preživeli bili nevedljivo mrtvi.« Doktor Lapp, eden izmed izumiteljev bombe A in oster nasprotnik sistema Nike-X, pravi takole: »Zarčenje bi tako oslabilo naša telesa, da se ne bi mogla braniti pred virusi in bi divjale epidemije. Hrane ne bi bilo in četudi bi takoj posejali žito, bi bil odstotek struniceja 90 v njem talikšen, da ga ne bi mogli jesti. Vse ptice bi bile uničene, tako da bi insekti, ki se dosti boljše upirajo žarčenju, kmalu postali gospodari sveta.

Obramba z Nike-X ne bi bila zadostna, ker ZDA ne bi napadle samo rakete, marveč tudi bombniki ter rakete s podmorje, ki pridejo tako blizu, da se skorajda ni mogoče braniti. Razen tega bi bilo treba zgraditi velika zaklonišča z živčjem za nekaj mesecev. Pa tudi izbira mest, ki naj bi jih varoval Nike-X, je hudo vprašanje. Osnovni kriterij je število prebivalstva. Toda na seznamu varovanih mest, ki ga je naredil Pentagon, je med petdesetimi ameriški središči tudi Charleston s 70.000 prebivalci, manjka pa večja mesta. Zakaj? V Charlestonu živi član kongresa L. Mendel Rivers, vplivni predsednik parlamentarnega odbora za obrambo, brez katerega ne bi nikdar odobrili načrta Nike-X... Toda davke plačujejo vsi.

Johnson je ukazal izdelovati rakete, kakršna je Poseidon in še nekaj drugih podobnih raket, obenem pa je poudaril, da načrta Nike-X ni mogoče izvesti brez poskusov v ozračju, ki pa so po moskovski pogodbi iz leta 1963 prepovedani. Toda tako sovjetski kot ameriški voditelji se zavedajo, da bi bilo bolje prenehati tekmovali v oboroževanju. Amerika se zaveda tudi tega, da bi v Evropi postala še manj priljubljena, če bi le svoj kontinent zavarovala z »atomskim dežnikom«.

10. januarja letos je Johnson poslal podobno pismo sovjetskemu premierju Kosiginu. V Londonu je Kosigin najprej rekel, da so antiraketne rakete manj nevarne od interkontinentalnih raket, ki so napadalnega značaja. Toda čez nekaj dni je »Pravda« objavila članek, ki je dal slutiti, da so vrata za pogajanja odprta.

Seveda pogajanja ne bodo lahka, ker ne bo velikega medsebojnega zaupanja. Treba je upoštevati tudi hitro napredovanje atomskega oboroževanja v LR Kitajski. Pravijo, da bo Kitajska imela prvo interkontinentalno raketo leta 1967, da jo bo izpopolnila leta 1970 in da jih bo imela kakšnih sto v l. 1975. Zahodni komentatorji trdijo, da bodo te rakete sicer podobne zdaj že zastarelim ameriškim Atlasom in Titanom na tekoče gorivo, vendar pa bodo nevarne tako za ZDA kot za ZSSR. Skupina Johnsonovih svetovalec pravi, da bi bilo bolje, če bi ZDA in ZSSR omejile svoje oboroževanje na toliko, da bi se lahko branile pred Kitajsko, ne pa da bi popolnoma prekinile razvoj tega orožja.

Poti je veliko, ostane pa upanje na sporazum, pa čeprav omejen.

STANE IVANC

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

KULTURNI OBZORNIK

Branko Čopić: Osmo ofenziva

Med sodobnimi pripovedniki, ki pišejo v srbohrvaščini, bi menda težko našli pisatelja, ki bi bil tako priljubljen in tudi tako bran, kot je to Branko Čopić. Ta bosanski pisatelj izpod Grmeča, ki so osvojitvi živi in dela v Beogradu, je napisal toliko knjig in svojega dela izdal v toliko najrazličnejših izdajah, da je v vsaki njegovi delu postalo last najširšega kroga bralcev. V sloveniji ga manj poznamo, čeprav smo vsaj njegova poglavna dela že dobili v slovenščini. Da pa bi ga tudi pri nas pozneje spoznali, se je Državna založba Slovenije odločila, da izda Čopićeva dela v slovenskem prevodu v posebni zbirki, ki naj bi prinesla vsa najpomembnejša dela. Zbirka, ki je predvidena na dvajset knjig, izhaja že dobro leto in večino knjig imamo že na knjižnem trgu. Nedavno je prišla med bralce kot dvajseta knjiga izbrana dela knjižnice, ki prinaša roman Osmo ofenziva. Ta povzema Čopićev delo, ki zajema iz osvobodilnega boja kot se sicer zaleži iz narodnoosvobodilnega boja mnogi Čopićevi pripovedni spisi in kot bi morda kdo ugnel sklepati po naslovu knjige. Osmo ofenziva je roman, ki obravnava uspeh nekaterih bosanskih borcev v Beogradu po osvoboditvi. Zanimivo in na način obravnavanja problemov, ki jih pisatelj prikazuje, je to zanimivo delo vredno, da ga preberemo.

Čopić je v svojih delih ostal zvest svoji rodnosti Bosenski Krajini. V predgovorih knjigah je prikazoval njemu dobro znane male ljudi, kmetje, delavce, pastirje, gozdarje izpod Grmeča in opisoval njih

trdo življenje. V delih, zajetih iz osvobodilnega boja, Čopić ni pozabil svojih ljudi. V njegovih delih iz naše revolucije prikazuje predvsem svoje domače kraje in domače ljudi. To so isti mali ljudje, ki so se znašli v težavah okupacije, vojne, osvobodilnega boja in ki se na najrazličnejše načine otepaajo zla ter se bore za svobodo. In tudi v novopisanih delih Čopić ni pozabil domačih ljudi, ki prikazuje v njih poveljnih razmerah.

V romanu Osmo ofenziva prikazuje pisatelj nekaj svojih rojakov, ki so se po osvoboditvi znašli v Beogradu na visokih in odgovornih položajih. To so nekdanji borci, komandanti in komandirji, prejšnji mali kmetje, delavci, pastirji, ki pa se sedaj s težavo življajo v urejenem razmeru poveljnega časa. Medtem ko žive in delajo v Beogradu, ko pomagajo reševati najrazličnejše probleme in ko pri tem izgubljajo tudi sebe, pa so z dušo in srcem še vedno v domačih krajih. V knjigi pod Grmečem. Vsa od teh borcev ima se svoje težave, svoje probleme, vsem pa je skupna domotinja po domačih krajih, ne življenja v prirodi, ne življenja v polju, ne gozdu, ne planinah, ne domačnosti večerov ob ognjišču. Čeprav jim je življenje mnega lažje kot nekoč pred vojno ali med njo in ni več strah pred prihodnostjo, je vendar to življenje, kakor je v svojem letu, na svoje težke, in ko skupaj modrelejo v zlati, predmetni krpni ter rožnati svoje probleme, se z žalostnim strem nagnijo svoje rodne Bosne in življenja v njej.

V opredilu pisateljeve pripovedi stoji nekdanji komandant, se-

Ribiči so odkrili »tiskarno« Draže Mihajlovića

Tik ob obrežju Drine pri semberjski vasi Popova sta športna ribiča Jovan Burčić in Jovan Trnovac pretekli teden povsem po naključju našla oziroma odkrila »tiskarno« štaba Draže Mihajlovića.

Oba ribiča sta nenadoma zagledala v vodi pisalni stroj. Ko sta ga izvlekla iz vode in sta se ozirala okoli obale, sta odkrila oziroma zasledila — poseben prostor, posebno skrivališče. Drina je namreč v preteklih 23 letih načela oziroma spodkopala vala obrežje in se tako popolnoma približala skrivališču, v katerem je bila »tiskarna oz. ciklostilna tehnika«. Razen pisalnega stroja v vodi pa sta ribiča našla v skrivališču še drugo gradivo za razmnoževanje: več kilogramov pisalnega oz. ciklostilnega papirja, tiskarske barve, matrice za ciklostil, ciklostil in celo rezervne dele zanj.

Jeseni 1944. leta je bila »maršruta« Draže Mihajlovića, ki je bežal pred enotami narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije, naslednja: Badovinci—Drina—Popova—Dvorovo—Crnajlevo in naprej proti Posavini. Z Dražom je bil tedaj tudi njegov »centralni komite«. Vsi pa tedaj prešli Drino pri vasi Popova.

V Popovi — ta vas je bila tako kakor večina drugih povezana aktivno v narodnoosvobodilnem boju — je bil četniški prehod povezan z zlom. Oziroma tako so si četniški prehod zapomnili tukajšnji prebivalci. Tedaj so kmetje tudi videli Dražo Mihajlovića. Skupaj s četniški je prešla reko tudi njegova komora in njegov arhiv. Del gradiva komore, z njo pa tudi priročna tiskarna (ciklostilna tehnika), je ostala v tem kraju oziroma so jo skrili blizu obrežja Drine, kakor nekateri menijo: za propagando četniških skupin.

Sedanja novica o odkritju priročne tiskarne oz. ciklostilne tehnike Draže Mihajlovića je

seveda ljudi presenetila. Sicer niso poznavalci razmer popolnoma prepričani, da je ta, pred dnevi odkrita tehnika last »štaba« Draže Mihajlovića, vendar pa so sedaj ugotovili, da je na indigo papirju, ki so ga našli, čitljivo tole: »11. september 1944« in pa četniško geslo: »Draža nas vodi v nove zmage«.

Ob tej priliki pa so se mnogi kmetje iz teh krajev spomnili še na tedanje čase, ko so pripovedovali, da se je Draža Mihajlović pripeljal iz Srbije... z vozom denarja in zlata... In tako ljudje vasi Popova menijo, da je tedaj Draža zakopal »zaklad« nekje v bližini te vasi, morda celo v bližini sedaj odkritega skrivališča ciklostilne tehnike.

Praznovanje dneva žena na Koprskem

Tudi letos so bile ob mednarodnem dnevu žena, 8. marca, v obalnih mestih številne slovesnosti.

Lepo pobudo v počastitev tega dne so dale žene, zaposlene v družbeno-političnih organizacijah v Kopru. Sprožile so nabiralno akcijo v sklad Borisa Kraigherja za stipendiranje nadarjenih študentov, ki nimajo gmočnih možnosti za študij. Pri družile so se jim tudi žene, zaposlene pri Radiu Koper. Škole je bil ustanovljen ob smrti Borisa Kraigherja pri občinskem odboru Socialistične zveze v Kopru. Vanj so že prispevale razne delovne organizacije Kopra (kot KZ, Slavbenik, EASC).

Najlepše darilo ob 8. marca pa je občina poklonila materam v Semedeli. Tam so izročili namenu novo vzgojno-varstveno ustanovo za otroke, ki je najmoderneje opremljena. Gradnja

daj visok funkcionar, ki si je po vojni polskal tudi drugo, mlajšo ženo in s seboj v Beograd pripeljal dva sinova. Preden stopajo težave v še posebno močni meri, saj pride otroka obiskat njegova žena iz Bosne, saj pri njem živi nekaj časa njegova sestra, ki ne stedi z nauti in se mu otroka vsak dan bolj odvajata. Težave premagujejo na ta ali oni način, nekateri pa ostanejo nereseni. Toda življenje gre svojo pot naprej...

Prilika življenja bosanskih ljudi, nekdanjih kmetov in borcev v »v.« bojenem Beogradu po vojni, tak kot nam ga daje pisatelj, je prejet iz ljubeznijo do teh malih ljudi. Pisatelj je odkril in se ne boji povedati resnice. Tudi kritičen je in malce posmehljiv. Toda vse te nekdane male ljudi riše s toplimi simpatijami in odpuščajočim razumevanjem. Res pa je, da pisatelj probleme je nakazoval, je silil in jih pri tem ne rešuje. Tako je roman bolj podoben razmer kakor pa kritična analiza. Toda podoba razmer, ki vendar daje bralcu tudi misli.

Pri vsem tem je Čopićev tekst napisan kot njegova najboljša dela: zanimivo, prijetno kramljajoče, rahlo tronično in satiro pa tudi toplo ljubeznijo do ljudi, ki jih opisuje. Zato je Osmo ofenziva vsekakor knjiga, ki je vredna branja.

R.

Jubilej »Kapitala«

V Beogradu se bo 22. maja začelo tridnevno strokovno mednarodno posvetovanje, posvečeno stoletnici izida Marxovega »Kapitala«. Na omenjenem simpoziju se bo zbralo nad 80 tujih in domačih strokovnjakov: filozofov, sociologov, ekonomistov in zgodovinarjev. Na simpoziju, ki ga pripravlja Inštitut za zgodovino delavskega gibanja in Inštitut za družbene vede, bodo prebrali okoli 60 strokovnih oziroma znanstvenih referatov na temo »Marxov Kapital« in procesi socialistične preobrazbe v današnjem svetu. Predvidevajo, da se bodo znanstveniki največ časa zadržali ob temeljni marksistični misli in analizi, kakšni so pogoji in oblike revolucionarnega boja delavskega razreda za socializem.

V okviru proslave ob tem jubileju bo Center za proučevanje del Marxa in Engelsa, ki je pri Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Beogradu, izdal vsi tri knjige Marxovega »Kapitala« v srbohrvaščini.

Imeti smo ljudi...

MARIJA ROŽANC-MANCA

Na Zalah smo 9. marca pokopali partizanskega matro Marjko Rožanc-Manca. Iz spodnjih vrst pri Ljubljani. Rodila se je pred 76 leti v revni kmečkoti — delavski družini. Spodnji Pirnič pri Ljubljani. Po prvi svetovni vojni si je za življenjskega tovariša izbrala Tineta Rožanca — borca Rdeče armade in člana KP. Njun dom je postal zbirališče komunistov in vseh onih, ki so se borili za pravice delavskega razreda. Prišla je nemška okupacija. Sinova Milan in Marjan sta odšla v gozdove Šmarne gore, mož Tine pa se je umaknil po navodilu partije v Ljubljano — kot organizator narodnoosvobodilnega gibanja pri želatini. Rožanc-Manca je ostala sama na svojem domu; ponosni so jo obiskovali borci Rdečice čete, katerim je nudila hrano in prenočišče. V noči med 20. in 21. avgustom so Nemci obkrožili njeno hišo, jo aretirali in zapeli v taborišče za izseljevanje Slovencev v Sentiču nad Ljubljano. Koniec septembra 1941 so jo izgnali v Ljubljansko pokrajino. Ilegalno in po skrivnih poteh pod Katarino je odšla v Ljubljano. Z možem sta si uredila skromen dom pri stanu Petra Romahnu v Podjurski ulici. Sem so prihajali borci — kurirji za Gorenjske; nihče ni odšel praznih rok. Stanovanje je postalo zbirališče ilegalcev — organizatorjev OF. Na sestankih, ki jih je vodil Tine Rožanc, so poslušali in oborožili vsilili. Toda prišlo je do tragedije. Sin Rožanc in Peter Romahna sta bila aretirana in obsojena na smrt z ustrelitvijo. Rožancova mater so odpeljali v koncentracijsko taborišče na Rab, od koder se je vrnila septembra 1941. Ni ji bilo dano, da bi se vrnila v dom. Življenje je bilo s svojimi dragimi. Mož Tine je kot talec padel 13. oktobra 1942 v Ljubljani, sinova pa sta istega leta padla kot partizana na Gorenjskem. Besede pokopnega moža Tineta »brez žrtve ni zmage« so jo bodile in ji dale moč. Tine je bil, ko je bil v taborišču, v kateri je preživel nemško ofenzivo in se boril v njenih vrstah do napada na Koper. Zaradi posledic trpljenja na Rabu ni bil v diviziji na nadaljnje pohode, temveč je postal borec VDV. Jeseni 1944 je bil hudo ranjen. Odpeljali so ga v Bari na zdravljenje. Po vrnitvi se je snet vključil v VDV in postal komandir čete. Potem je bil komandir postaje LM v Ribnici in Kočevju. Nazadnje je bil uslužbenec KGP v Kočevju, ki je postalo njegov drugi dom in hkrati tudi mesto njegove preane smrti... Zanesti je žena, sina, hčerko, brate in sestre, ki jih navdaja neizmerna žalost.

Prijatelji in znanci, bivši borci, na bomo ohranili v neizbrisnem spominu. S. P.

ANTON HRIBAR

V sredo, 15. marca, je legel v prepričani grob tovariš Tone Hribar, star komaj 42 let. Pogreb je bil v Kočevju, kjer se je poslovila od drugega pokopnika velika množica prebivalcev Kočevja in njegovih prijateljev iz celotne doline, od koder je bil doma.

Kojen je bil v kmečki družini v Zgornji. Komaj enajst let mu je bilo, ko mu je umrl oče. Čopav je bil Tone še otrok, je pomagal mami, da je preživljala številna družina.

Po italijanski okupaciji je kmalu priselil sosedem pripadec v začetku njemu sedeloval. Med prvo letno ofenzivo 1942 so ga Italijani z drugimi vaškimi fanti vred odpeljali v internacijo na Rab. Po prestanem trpljenju na tem otoku smrti se je vrnil v domovino kot borec Rdeče armade. Potem je bil doleten v 14 diviziji, v kateri je preživel nemško ofenzivo in se boril v njenih vrstah do napada na Koper. Zaradi posledic trpljenja na Rabu ni bil v diviziji na nadaljnje pohode, temveč je postal borec VDV. Jeseni 1944 je bil hudo ranjen. Odpeljali so ga v Bari na zdravljenje. Po vrnitvi se je snet vključil v VDV in postal komandir čete. Potem je bil komandir postaje LM v Ribnici in Kočevju. Nazadnje je bil uslužbenec KGP v Kočevju, ki je postalo njegov drugi dom in hkrati tudi mesto njegove preane smrti... Zanesti je žena, sina, hčerko, brate in sestre, ki jih navdaja neizmerna žalost.

Prijatelji in znanci, bivši borci, na bomo ohranili v neizbrisnem spominu. S. P.

Preklie

Podpisani S. K. r. b. a. n. j. Avgust, iz Kresnic 41, preključimo vse žaljive zoper Marijo Vidic in Ljudmilo Hauptman iz Kresnic.

Hkrati sporočam vsem, ki so navedeni v anonimnem pismu, da s tem preključem vsebino pisma kot neutemeljeno. Vsem se zahvaljujem, ker so odstopili od tožbe.

M. P.

Partizanska ljudska pesem

Tokrat objavljamo pesem, ki nam jo je že pred časom poslala Alojzija Hlebec iz Retenja. Zraven pa objavljamo tudi faksimil njene spremne pisma. Iz te pisave »tresoč roko« se razbere muka starosti, ki ne more molčati, da bi naša talca ne prišli v pozabo, predvsem pa o velikem spoštovanju do žrtve talcev, ki jo je izražala v svojih pesmih. In tudi bojanec je zelo očitno prisotna, da bi talci, ki počivajo na retenskem polju (pa tudi drugod po slovenski zemlji), ki so jih tuji krvniki pobili zaradi ljubezni do svobode, ne bili pozabljeni.

Dragi tovariši.
Prosim vas da mi opustite
če mi je slabo pisanje ker nisem
tako dobro kot vi. To je gotovo
vselej v vaši roki.
Pa ne morem molčati da ti nisi
tako ne prišlo v parado.
Moje pisanje ne se pravi
ampak resno.

Retensko polje

Leži, leži ravno polje,
ravno polje kriške zemlje.
Po polju hodi žalostna
prelepa mlada deklica.
Po polju hodi, govori
in solzne črne ima oči.
Imela je fanta lepega,
prav lepega mladeniča,
ki dal fašistom je glavo,
zato ji je tako hudo,
zato se ji oko solzi,
ker več ljubezni prave ni.
Na polju v Retnjah fant njen spi,
na slavo klic se ne zbudi.

Leži, leži ravno polje,
po polju bela cesta gre.
Ob cesti spomenik stoji,
ki nas spominja groznih dni,
ko talce pripeljali so,

na cesto jih zmetali so
in vsi življenje dali so
za mir, ljubezen, svobodo.
Če te zanese mimo pot,
i ti se spomni teh grozot,
o, spomni se na talce te,
ki tukaj v grobu mirno spe.
Za nas življenje dali so,
za nas, za mir, za svobodo.
Zato pa ti, gorenjski rod,
ne zabi nikdar teh grozot,
ne zabi na tovariše —
za nas so žrtvovali se.
Četudi truplo jim strohni,
Slovenija vedno jih slavi.
In zve naj tudi širni svet,
da tukaj spava lepi cvet,
da mi bili smo izseljeni,
domovi nam poznani vsi,
zato pa Retnje, draga vas,
ne zabi talcev mi nikdar!

Posvetovanje predsednikov v Trbovljah

Na nedavnem posvetovanju predsednikov ZZB NOV občin Trbovlje, Hrastnik, Zagorje in Sevnica — udeležila sta se ga tudi predstavnika RO ZZB NOV Slovenije Julij Beltram in Slavko Kovačič — v Trbovljah je bila najbolj živahna razprava o problematiki udeležencev NOB.

Potem ko so predstavniki štirih zasavskih občin povedali, kaj so borci in invalidi na svojih občinskih zborskih sejah, so se trenutno najbolj pereča vprašanja, smola lahko razbrali, da semkaj sodijo tudi invalidski prejemniki vdov umrlih vojaških vojn invalidov. Se posebej Trboveljčani so se zavzeli za čimbolj pametno in čimprejšnjo ureditev tega vprašanja. Okrog 1100 članov združenja je na svojih zborskih sejah osnovno nit, s katero je občinski odbor sestavil predlog in ga poslal pristojnim organom. Za rešitev materialnega položaja vdov Trboveljčani predlagajo, naj bi se kot nova oblika invalidskih prejemkov uvedla družinska invalidnina, ki bi jo prejemale vdove umrlih vojaških vojn invalidov od 1. do vključno 5. skupine invalidnosti. Višina take družinske invalidnine naj bi predstavljala 25% od osebne invalidnine upravičenca za primere, ko vdova živi sama, 75% za vdove z enim otrokom in 100% od osebne invalidnine vanjsko vprašanje rešeno; le upravičenca, če ima vdova dvoje ali več nepreskrbljenih otrok. O sedanjih družinskih invalidninah 1200 dinarjev mesečno se dejali, da je res le legitimacija za pridobitev drugih pravic, da pa je cenaz za pridobitev teh pravic že neprimeren.

Zelo razveseljuje dejstvo, da imajo v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju in Sevnici stanonekaj primerov imajo, ko udeleženci NOB potrebujejo boljše stanovanje. Mnogo bolj potrebno temeljitega urejanja je vprašanje kmetov-borcev, ki se jim strehe domačij podirajo nad

glavo. Pretežno v višinskih predelih živijo ti borci in njihovo življenje ni nič rožnato. Mimo vseh težav jim je nemogoče zbrati dovolj denarja, da si popravijo svoje domačije. Kot približno število so na posvetovanju navedli okrog 40 primerov,

ki terjajo nujne rešitve. Predstavnika republiškega odbora ZZB NOV Slovenije sta zadržala, da bodo letos sredstva, namenjena za popravila hiš borcev-kmetov, višja kot lani.

Prebivalstvo zasavskega bazena je pretežno industrijsko. Tudi borci so večidel zaposleni v industriji. Težko delo pa poraja določene posledice, predvsem zrahljano zdravje. S trpkim priokusom so na nedavnem posvetovanju ugotovili, da

so možnosti za zdravljenje borcev zelo slabe. Borcem so potrebni tudi zdravniški pregledi, da se vsaj ugotovi njihovo zdravstveno stanje. Skrb zanje se tudi tu konča pri pomanjkanju denarja. Samo v občini Sevnica bi bilo treba pregledati 600 borcev.

Splošnemu negodovanju nad mladimi rezervnimi oficirji in podoficirji ter njihovo pasivnostjo v organizaciji so se pridružili tudi na posvetovanju, s katerega poročamo. Se posebej so se pritoževali Sevnčani, češ da so izvedli že vse občne zbornice, le dveh ZROP se niso mogli sklicati, ker ljudje enostavno ne pridejo; pravijo, da bodo poskušali še tretjič, po dveh brezuspešnih poskusih. Tudi predavanja iz programa ZROP so mnogokrat brezplodna. Starešinskega kadra ni na predavanjih, predavatelja pa je treba vseeno plačati.

Na svojem posvetovanju so predsedniki in drugi predstavniki štirih zasavskih občin razpravljali tudi o pripravi na volitve. Predvolilno dejavnost bodo kot druge organizacije borcev začrtali v okviru SZDL in evidentiranju bodo posvetili največ pozornosti. Poudarili pa so še, da ne smejo biti pasivni tudi pri izvedbi volitev samih. (žč)

Člani združenj VVI

Prijave za oddih v Strunjanu sprejemajo občinski odbori ZZB NOV — komisija za vojaške vojne invalide. Bonificirana cena znaša pred sezono in po njej 14 novih dinarjev, v sezoni pa 21 novih dinarjev.

Prijavite se najkasneje do 15. aprila!

SEJA KOMISIJE IS ZA VPRAŠANJA BORCEV NOV

Novi zakon o vojaških vojnih invalidih bo kmalu sprejet

Republiški sekretarji za zdravstvo in socialno varstvo so že 9. marca, na svojem sestanku v Beogradu, razpravljali o

tistih predlogih k načrtu novega zakona o vojaških vojnih invalidih, o katerih smo pisali v prejšnji številki našega lista. Ker pa se niso strinjali z vsemi predlogi, je komisija izvršnega sveta za vprašanja borcev NOV sklicala 16. marca sejo in na njej razpravljala o tem načrtu. Na sejo sta bila povabljeni tudi predsednik in tajnik komisije vojaških vojnih invalidov pri republiškem odboru ZZB NOV Ivan Jenko in Avgust Erjavec.

V razpravi so ugotovili, da so predlogi vereni odraz težnj in zahtev, ki so jih člani združenj VVI postavljali na svojih skupščinah. Ker pa terja predvsem uzakonitev brezplačnih zdravstvenih uslug za vojaške vojne invalide pospešeno sprejetje zakona, so se na seji sporazumeli odstopiti od zahteve, naj bi pred sprejetjem dali zakon v javno razpravo.

Nadalje so se zadržali ob vprašanju financiranja vseh tistih obveznosti invalidskega varstva, ki bodo z novim zakonom prenesene na republiko. V načrtu je predvideno, da bo republika dobila od zveze določen odstotek iz zveznega dela prispevka od osebnih dohodkov,

zbranih v republiki. Ugotovili pa so, da bi ta sredstva sicer zadostovala za višino izdatkov v dosedanjem obsegu, nikakor pa ne bi bila zadostna, če bi hoteli omiliti cenzusne pogoje za dodeljevanje invalidskega dodatka in zvišati dodatek. Premajhna so ta sredstva tudi sprič tega, ker so z novim zakonom povečane tudi dolžnosti republike glede obsega in kakovosti zdravstvenega varstva vojaških vojnih invalidov.

Komisija je ugotovila, da je za določitev teh sredstev treba upoštevati realno lansko potrošnjo sredstev v republiki, izdanih v ta namen in jih revalorizirati z letošnjimi ter upoštevati tudi sredstva, potrebna za zvišanje invalidskega dodatka.

Po res izčrpnem razpravljanju o teh zadevah je komisija sklenila s tem problemom seznaniti naše zvezne poslance in pripraviti vsestransko utemeljen amandma, ki naj bi ga predlagali, ko bodo v zvezni skupščini razpravljali o sprejetju zakona.

Ob koncu seje so se sklenili opozoriti vojaške vojne invalide, naj v primerih, ko bi plačali prispevek za zdravstvene uslugе, spravijo potrčila, ker jim bodo po sprejetju novega zakona o vojaških vojnih invalidih povrnila vse take izdatke. V. M.

Bivšim borcem Istrskega odreda

Odbor Istrskega odreda poziva bivše borce Istrskega odreda, Istrskega vojnega področja in komand mest Ilirska Bistrica, Koper, Materija in Sempeter, da takoj izpolnijo vprašalne pole za bivše borce partizanskih enot in jih pošljejo odboru na naslov: Odbor IO, Koper, Pristaniški trg 6, ali Franjo Kuntarič, Skupščina občine Ljubljana-Center. Če vprašalnih pol nimajo, naj pošljejo vsaj svoje naslove.

Hkrati odbor obvešča vse borce, da je izdal faktografijo — izpiske iz arhiva IO, ki jo bo razposlal vsem borcem, da bi jim olajšal pisanje spominov na dogodke in boje, ki so se jih udeležili. Ker se zelo mudi, naj borci napišejo svoje spomine najpozneje do konca aprila in jih pošljejo odboru na že navedena naslova.

Komisija za zgodovino IO

»TRANSPORT«

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

K R S K O

- OPRAVLJA PREVOZE PO KONKURENČNIH CENAH
- POTNIŠKI IN TOVARNI PROMET

Kreditna banka in hranilnica v Novi Gorici

SPREJEMA HRANILNE VLOGE IN JIH OBREŠTUJE — STANOVANJSKO VARČEVANJE JE KLJUČ DO STANOVANJA.

ZA VEZANE VLOGE NAD 1 LETO DAJEMO 7% OBREŠTI.

PRAVNA POSVETOVALNICA

Priznanje udeležbe v italijanski vojski

Ze pred leti ste občinski skupščini v Novi Gorici predložili vse dokumente za priznanje posebne dobe in sicer tiste, ko ste kot bivši italijanski državljani služili v italijanski vojski. Prejeli ste odločbo, s katero vam je bilo priznано službovanje v italijanski vojski v času od 15. marca 1938. Od takrat dalje ste bili nepretrgoma v vojski do konca leta 1942, ko ste bili kot invalid iz vojske odpuščeni. Zato ste prebricani, da se vam ta čas mora všteti tudi v pokojninsko dobo. Zlasti če, ker se vam ne upošteva čas 18 mesecev, ki vam je bil odbit na račun rednega kadrovskega roka. Zdaj pa je revizijska ugotovila, da vam je bila udeležba v italijanski vojski nepravilno priznana in vam je bila

izdana nova odločba, s katero se vam v pokojninsko dobo všteje samo čas od 10. junija 1940 dalje pa do konca leta 1942. To se vam ne zdi pravilno, ker ste bili v vojski od marca 1938 in ker so vam razen tega že itak s prvo odločbo odbili osemnajst mesecev.

Po našem mnenju revizijska nima prav in je bila prvotna odločba pravilna, če so seveda vaši podatki točni in če niso podane še kake druge okoliščine. O tem vprašanju smo v naši pravni posvetovalnici že pisali, zato samo na kratko ponovimo ustrezne določbe zakona o pokojninskem zavarovanju. Čl. 149 tega zakona določa, da se zavarovancu, ki je postal jugoslovanski državljani po mirovni pogodbi z Italijo, šteje v posebno dobo čas, ki

ga je prebil kot bivši italijanski državljani do 8. septembra 1943 v vojnah na vojaški dolžnosti, v internaciji ali ujetništvu. Zadevne določbe so nekoliko različne od določb prejšnjega zakona o pokojninskem zavarovanju. Toda bistveno je, da se vštejejo vsa obdobja, ki jih je nekoč prebil kot bivši italijanski vojak na vojnah. Pri tem pa vojne niso omejene samo na obdobje druge svetovne vojne, temveč so zajete tudi vojne, ki jih je Italija vodila že pred drugo svetovno vojno v Etiopiji, Somaliji in Eritreji. Pri vsem tem pa je treba upoštevati še izrecno določilo čl. 150, da se od časa, prebitega v vojnah, v vojaški službi, ne odbija kadrovski rok, ki je ves ali deloma padel v ta čas.

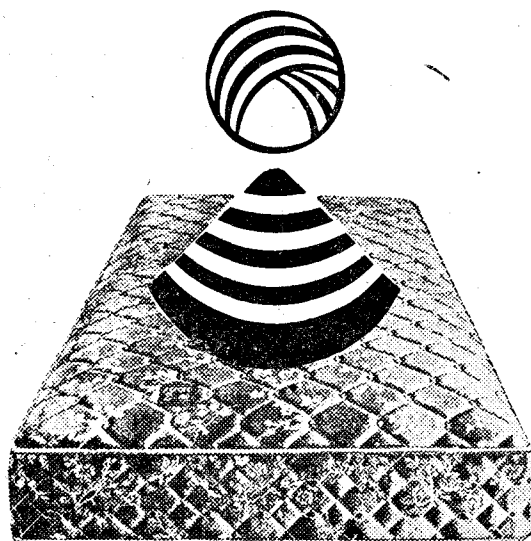
Po neki sodbi Vrhovnega sodišča pa se kot obdobje v vojnah ne šteje samo čas vojaških operacij, temveč tudi obdobje predhodnih mobilizacijskih priprav, kakor tudi čas po končanih vojniških operacijah do demobilizacije.

Pojem elegancije so kravate terital
TOVARNE Svilanit
KAMNIK

Z NOVIM ZNAKOM »JOGI« TUDI NOVOST »MEBLO« NA PODROČJU VZMETNIC

PREŠITA VZMETNICA

Jogi DE LUXE

JOGI-DE LUXE VAM NUDI:

POČITEK KER JE PREŠITA IN IZREDNO UDOBNA • HIGIENO KER IMA DVE PLASTI »IPRENA« MATERIALA, KI DIHA Z VAMI • TRAJNOST KER JE TEMELJITO PROJEKTIRANA IN SKRBNO IZDELANA IZ NAJBOLJŠIH MATERIALOV • ELEGANCO KER JE UPORABLJENO BLAGO ORIGINALNO V BARVAH IN VZORCIH • JAMSTVO KER »JOGI-DE LUXE« JE IZDELEK »MEBLO« PA JE POJEM KVALITETE

ORIGINALNE VZMETNE VLOŽKE »JOGI« PROIZVAJA SAMO »MEBLO« TOVARNA POHIŠTVA-NOVA GORICA

OBVESTILO

Prijeten oddih vsem članom Zveze združenj borcev NOV nudi počitniški dom republiškega odbora ZZB v

GOZD MARTULJKU

- Dnevna oskrba do 3 dni je 40 novih dinarjev, nad 3 dni pa 28 novih dinarjev. Dom je odprt skozi vse leto.
- Prijave sprejema republiški odbor ZZB NOV Slovenije, Ljubljana, Beethovnova 10 in pristojni občinski odbori Zveze združenj borcev NOV.

Zdrav gorenjski zrak priporočamo vsem, ki imajo zrahljano zdravje.

Buchenwaldčani!

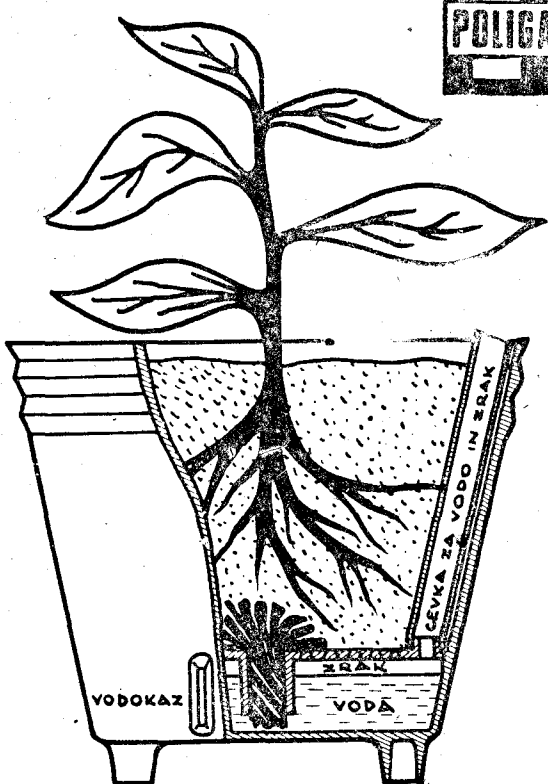
Proslava 22. obletnice osvoboditve koncentracijskega taborišča Buchenwald ter tovariško srečanje bivših internirancev iz taborišča in njegovih zunanjih komand bo pod pokroviteljstvom ZZB NOV Metlika, dne 16. aprila 1967 v Metliki. Program bo naslednji:

1. sprejem pred hotelom Bela krajina ob 9.30,
2. malica,
3. položitev venca in cvetja pred spomenika za svobodo padlih Belokranjcev,
4. ogled belokranjskega muzeja NOV in priložnostne razstave »Buchenwald«,
5. odhod na Vinomer, kjer bo zborovanje (sprejem resolucije z obsojdo obnavljanja nacizma, napadov na naša predstavišstva v ZDA in Kanadi, barbarske vojne v Vietnamu ter pozdravna pisma),
6. kosilo in tovariško srečanje.

Prijave z navedbo števila udeležencev (tudi članov družin) pošljite takoj na občinski odbor ZZB NOV Metlika. — Cena kosilu je 15 ND.

NOVOST! NOVOST! NOVOST!

Cvetlični lonček, ki zagotavlja življenje cvetlic tudi ob vaši daljši odsotnosti, je novi izdelek

POLIGALANT - Volčja Draga
Nova Gorica - Tel. 21-314, interna 3

Lončki so različnih velikosti in oblik. Njihova posebnost je v tem, da imajo v spodnjem prostoru vodo, ki po posebnem sistemu pronica v zemljo in jo ovlažuje. Povprašajte po njih v vaši trgovini!

S POSVETA V KOPRU

Posvet predstavnikov občinskih odborov ZZB, kakršni so bili tudi po drugih nekdanjih okrajnih središčih, je bil v Kopru dne 10. marca. Kot predstavnik republiškega odbora ZZB pa sta se ga udeležila tovariš Stane Bizjak in Slavko Kovarčič.

Do tega dne so bile v šestih primorskih občinah, katerih predstavniki so se udeležili posveta (Koper, Izola, Piran, Sežana, Postojna in Ilirska Bistrica), skupščine združenj že opravljene, razen v izolski občini. Udeležba je bila kljub oddaljenosti središč zelo dobra in je presegala krajevna vprašanja. Tudi na zborih volivcev so bili bivši borci tisti, ki so se jih v največjem številu udeleževali in dajali ton razpravi, kar je vredno pohvale. Čeprav so nekateri bivši borci v težavnih gmočnih razmerah, niso zaradi tega izgubili zaupanja v naš družbeni red, še več, pripravljeni so na vse akcije. Tudi na skupščinah in zborih niso preveč govorili o svojih osebnih težavah. Posebno to velja za skupščine po večjih krajih.

V koprski občini so še vedno manjše težave s stanovanji, čeprav so borcem, zaposlenim v večjih podjetjih, to zadevo v glavnem že uredili. Lani je dobilo stanovanja 36 bivših borcev, potrebovali bi pa še 120 milijonov starih dinarjev za stanovanja najbolj potrebnih. Za kandidate pri bližnjih volitvah pa so predvideli tudi nekaj bivših borcev, toda žal se med njimi nekateri branijo sprejeti kandidature, ker se boje zapustiti službo.

V občini Ilirska Bistrica je bila udeležba na skupščinah nad 90 odstotkov, samo dve skupščini so morali zaradi snega prestaviti na drugi dan. Tudi tam je še nekaj težav, predvsem s kmeti-borci, ki žive v slabih stanovanjskih razmerah. Vprašanje so tudi nekdanji interniranci osmih vasi, ki so jih odpeljali italijanski fašisti in so se po kapitulaciji vrnili izčrpani ter onemogli, nimajo pa pravice do ugodnosti, kakršne imajo borci z dvojnimi štetjem let. Posebno bi potrebovali dodatno zdravniško nego. Vprašanje zase so tudi nezaposleni mladinci in mladinke, med njimi tudi otroci borcev, po drugi strani pa je nekaj ljudi s pokojnino in honorarno službo, ki nimajo otrok ali pa so že odrasli.

Tudi v postojnski občini predstavljajo bivši borci marsikje edino politično silo na vasi. Nekje so morali sklicati sestanek po liniji ZB, ker ga drugače sploh ne bi bilo. Marsikje so govorili o tistih 12 novih dinarjih simbolične invalidnine, ki jih dobivajo matere padlih borcev. Kot primer je navedel zastopnik primer, ko je padel fašist blizu Stanjela na Krasu

in zdaj njegova mati, ki živi pri nas, dobiva od Italije 36.000 dinarjev, matere in isti borbi padlih partizanov pa samo po 1200 starih dinarjev. Tudi v Postojni imajo podobne težave z revizijo pokojnin kot v Novem mestu, spet so prizadeti borci.

V sežanski občini imajo še 70 nujnih stanovanjskih vprašanj. Občinska skupščina je dala 40 milijonov. Nujna so pravila kmečkih hiš. Borci delajo izven svoje organizacije v okviru krajevnih skupnosti, kar je dobro. Precej borcev je med možnimi kandidati.

V Piranu je še vedno zelo kočljivo stanovanjsko vprašanje. Stališče ZB je, da ne sme nihče onemogočati dodatnih zaposlitev upokojencev. V občini rešujejo to zadevo tako, da nekaterim upokojencem dajo preko sezone začasno zaposlitev. Saj ljudje morajo nekaj delati... Zastopnik tudi ni bil zadovoljen s priznavalnimi, ki jih določa republika s premajhno povezavo z občinsko organizacijo.

V Izoli je še 157 neresenih prošenj za stanovanja vseh kategorij. Borci so tudi v tej občini med najbolj delavnimi v predvolilni dejavnosti. V občini imajo tudi nekaj bivših borcev za severno mejo, ki jim je potrebna pomoč in bo morala občina sprejeti ustrezne sklepe.

Nazadnje je spregovoril sekretar republiškega odbora ZZB Stane Bizjak, ki je dejal, da je politična dejavnost borcev tudi izven svoje organizacije razveseljiv pojav. Pred družbo je precej neresenih zadev, ki

jih bomo morali v bližnji prihodnosti urediti. To so tudi mladi upokojenci na eni strani, na drugi pa nezaposlena mladina. Naloga družbe je razširiti dejavnost vseh strok in oskrbeti nova delovna mesta, da bo lahko delal vsak, ki hoče. Naraščajo potrebe in zahteve po družbeni pomoči. Res bo treba pomagati tistim, ki si sami ne morejo pomagati, tem bo treba pomoč celo zvečati, drug-

je pa bo treba varčevati. Zadnja leta so tudi narasle zahteve po novih stanovanjih, stara stanovanja se še starajo, družine so se ali razširile ali razbile. Z ukinitvijo stanovanjskih skladov smo razdrobili sredstva in za nekaj časa zmanjšali stanovanjsko gradnjo. Posebno za manjša podjetja je težko. Zda je v teku razprava o novem pokojninskem zakonu, ki bo dal večjo pristojnost republikam in bodo s tem rešena nekatera nesoglasja.

Slavko Kavčič pa je pojasnjeval podrobnosti s področja socialne politike. MP

Obvestilo

Na osnovi navodil republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Ljubljana — komisija ZROP, obveščamo vse rez. oficirje in podoficirje občine Jesenice, da bomo po krajevnih organizacijah organizirani seminarji, kjer naj bi se razčiščevala nejasna vprašanja v zvezi z gradivom, ki je bilo podano v letošnjih »Informatorjih«.

Smatramo, da bodo seminarji zanimivi, ker bodo obravnavani konkretni vojaški problemi na našem področju (diverzije, ocena teritorija, desanti itd.).

Seminarje bosta vodila narodni heroj Dežman Tonček in rez. major Prokopac Stevo.

Seminarji bodo potekali po naslednjem vrstnem redu:

Kraj. org. Javornik 20. marca 1967 ob 17. uri, v domu upokojencev na Javorniku.

Kraj. org. Dovje—Mojstrana 22. marca 1967 ob 17. uri v prostorih SZDL.

Kraj. org. Jesenice 23. marca 1967 ob 16. uri v veliki dvorani pri »Jelenu«.

Kraj. org. Zirovnica 24. marca 1967 ob 17. uri v gostišču »Zelenica«.

Kraj. org. Kranjska gora 27. marca 1967 ob 17. uri v osnovni šoli v Kranjski gori.

Ponovitev za zamudnike:

na Jesenicah 28. marca 1967 ob 16. uri v veliki dvorani pri »Jelenu«.

Apeliramo na vse rezervne oficirje in podoficirje, da se seminarja udeležijo.

ZVEZA ZDRUŽENJ BORCEV NOV JESENICE komisija za ZROP

TOVARNA TOKO DOMŽALE

- proizvaja najrazličnejše kovčke, aktovke, potniške in pisalne mape, damske in večerne torbice, vseh vrst usnjene rokavice, listnice, denarnice, etuije za cigarete, očala, nalivna peresa in podobno ter druge športne potrebščine.

Zahtevajte povsod izdelke z našim zaščitnim znakom »TOKO«, ki jamči dobro kakovost, zadnjo modo in lep videz

Predelujemo polietilen, polipropilen in mehki PVC, v prozorna in neprozorna črevesa, folije, netiskane in tiskane vrečke do štiribarvnega tiska, profile in votla telesa, cevi ipd.

NAMEN UPORABE:

Embalaza — vrečke za prehrabeno, sanitetno, konfekcijsko, kemično in ostalo industrijo
Folije — za kmetijstvo, vrtnarstvo, gradbeništvo, odprta skladišča in embalažo
Cevi — za kemično industrijo (pretakanje jedkih tekočin), sanitetno industrijo (transfuzija krvi)

»PLAMA«

Industrija za proizvodnjo in predelavo plastičnih mas • Podgrad • Slovensko Primorje

N LJUBLJANA nama

POSKRbite ZA DOBRO RAZPOLOŽENJE DOMA IN NA IZLETIH!

V IV. nadstropju trgovske hiše **nama** Tomšičeva 2
in v I. nadstropju blagovnice s stanovanjsko opremo, Wolfova 1

VAM JE NA VOLJO SKRBNO PRIPRAVLJENA IZBIRA

- radioaparator
- gramofonov
- transistorjev
- gramofonskih plošč
- televizorjev
- magnetofonov
- TV in radio anten

NAKUP TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT!

nama

LJUBLJANA

POOBlašČENI ZASTOPNIK avtolehna LJUBLJANA

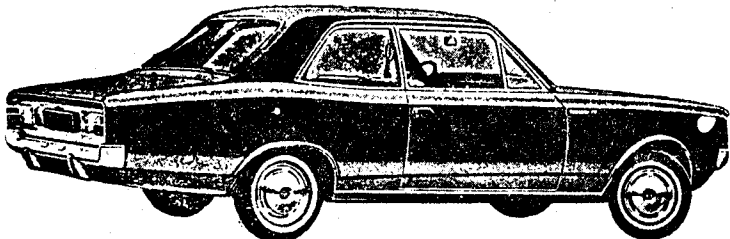

	USS	DM	A	SL	Uvozne dajatve N-din
OPEL REKORD, 1,5 liter, 2 vrata, 3 brzine	1.650	6.600	42.900	12.418	
OPEL REKORD, 1,5 liter, 4 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038	
OPEL CARAVAN, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038	
CARAVAN, 1,5 liter, 5 vrata, 3 brzine		7.292		15.212	
LIEFERWAGEN, dostavno vozilo, 1,5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.644	6.532	42.744	10.575	
OPEL REKORD •L•, 1,7 liter S, 2 vrata, 3 brzine		7.300		15.256	
OPEL REKORD •L•, 1,7 liter S, 4 vrata, 3 ali 4 brzine	1.905	7.300	49.530	16.933	
OPEL REKORD COUPE, 1,7 liter, 2 vrata, 4 brzine	1.906	7.624	49.556	16.934	

Dobava: iz konsignacijskega skladišča (v standardni izvedbi po želji z motorjem 1700 ccm ali menjalnikom 4 brzine proti doplačilu) v 5 dneh po prispetju nakazila na naš konto.

PREDSTAVNIŠTVA:

LJUBLJANA — Titova 25. tel. 312-022 • ZAGREB — Ilica 13. tel. 23-598 • BEOGRAD — Brankova 14. tel. 629-354 • RIJEKA — Rade Končara 44/VI. tel. 23-919 • SARAJEVO — Senoila 8. tel. 25-111

Gostinsko podjetje

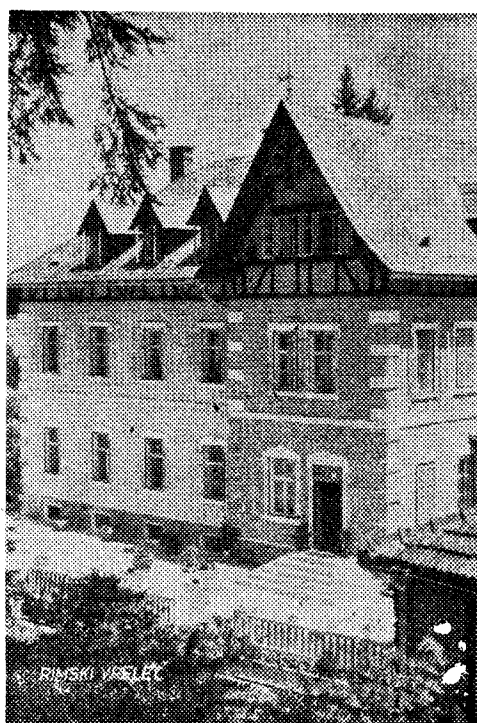
»Uršlja«

Ravne na Koroškem

priporoča krajevnim organizacijam ZB, ZVVI in ZROP ter posameznikom obisk Rimskega vrelca v Kotljah na Koroškem

Zdravilna voda — prenočišča — restavracija — čudovita okolica, znana iz del Prežihovega Voranca — muzej. Večje skupine naprošamo, da javijo obisk pismeno ali na telefon 24/2 Ravne ali na upravo podjetja telefon 9, Ravne.

Tudi ta košček naše zemlje je privlačen in mikaven za našega delovnega človeka.

DROBNE zanimivosti

● **Naziv Kvarner** — ime za del območja severnega Jadrana — izvira iz latinske besede *carinarium* (mesnica). Naziv je, kakor vse kaže, nekaka podoba, ker je verjetno nastal sprito hudih nesreč, ki so jih v tem delu Jadrana povzročali močni viharji. Italijani pravijo Kvarneru Carnaro. Po tem lahko sklepamo, da niso Slovani prevzeli tega imena od Italijanov, pač pa od nekdanjih prebivalcev teh obal, ki so govorili starodalmatinsko romansko narečje (to je popolnoma izumrlo 1898). V starodalmatinskem narečju so postavili mesu: *cuorno*. Ta beseda je botrovala nazivu Kvarner.

● **Za 39 ladij več ko 85.000.000 dolarjev**. Jugoslovanske ladjedelnice so lani izvozile 39 ladij v skupni vrednosti 85.500.000 dolarjev. V ZSSR je bilo izvoženih 13, v zahodne dežele 17, v neke dežele 4, klirinskega področja pa 9 ladij. Pomembno je, da je večina naših ladjedelnice presegla plan. Letos in prihodnje leto bo — sodijo — zmogljivost jugoslovanskih ladjedelnice popolnoma izkoriščena. Že doslej sklenjene pogodbe zagotavljajo približno 50-odstotno zaposlenost naših ladjedelnice tudi v 1969. in 1970. letu. Naše ladjedelnice bodo letos izročile tujim naročnikom 21 ladij v skupni vrednosti 59.000.000 dolarjev. Računajo pa še na neka nova naročila, tako da bo pričakovani izvoz ladij presežen. Poleg tega bodo nekoliko večjih plovnih enot prevzela domača podjetja.

● **Po pridelku sliv je Jugoslavija v Evropi na prvem mestu**. Francija pa na drugem. Prva država na svetu so — po pridelku sliv — ZDA, druga na svetu pa je Jugoslavija.

● **Profesorji se potegujejo za sprevodniška mesta**... Avtotransportno podjetje »Autoprevoz« v Kruševcu je razpisalo natečaj za sprejem 7 avtomobilskih sprevodnikov. V kratkem razdobju je vložilo prošnje za razpisana mesta 350 prosilcev. Med prosilci jih je 20 s končano srednjo in visoko šolo. Med absolviranimi srednješolci je največ takih, ki so končali poljedelsko šolo, med absolviranimi oziroma diplomiranimi visokošolci pa so — profesorji, ekonomisti, inženirji agronomije. Značilno je, da je med prosilci tudi 70 delavcev: ključavničarjev, kovinarjev in mehanikov, ki so že zaposleni (kot kvalificirani in visokokvalificirani delavci); ti delavci zatrjujejo, da imajo v podjetjih, kjer delajo, premajhne dohodke.

● **Hrana se najhitreje skuha v čisti, destilirani vodi**, a takšne vode ni v naravi. Rečne, izvirne in podzemeljske vode vsebujejo vedno manjše ali večje količine raztopljenih mineralnih snovi. O vodi, ki vsebuje malo takih snovi, pravimo, da je mehka, o vodi, ki ima več takih snovi, pa, da je trda. Fižol in tudi druga hrana se hitreje skuha v mehkejši vodi. Fižol bi se skuhal v destilirani vodi v 90 minutah. V vodi, ki vsebuje raztopino 0,5 g mineralnih soli (po litru), se skuha fižol v približno 135 minutah, v vodi, v kateri sta 2 g raztopljenih soli (po litru), se skuha fižol šele v 240 minutah.

● **Chicago je po številu prebivalcev drugo mesto v ZDA**. Chicago ima 3.500.000 prebivalcev brez predmestij, s predmestji pa 6 milijonov 800.000. Mesto je dobilo ime po indijanski besedi »chicagona«, ki pomeni: smrdljiv. Tako so nekdanji imenovali močvirnato planjavo z neodtekalno vodo okrog doline toka reke, ki se izliva v jezero Michigan. Poslovno mestno središče stoji ob izlivu reke Chicago v jezero Michigan. Severno od poslovnega središča so mestni predeli, naseljeni z bogatejšimi, jugozahodno pa z revnejšimi črnimi prebivalstvom.

● **V Keniji, vzhodnoafriški deželi**, so vzgojili novo vrsto lovskih psov, ki imajo veliko glavo, vitko, mišičasto telo in dolge, tanke noge. To so mešanci bernardina in angleške doge, ki jih dresirajo izključno le za lov na leoparda in za borbo zoper te velike mačke. Ti mešanci so strah in trepet leopardov.

● **Danes je v LR Poljski več ko 110.000 inženirjev in 225.000 tehnikov**. V prvih povojnih letih je bilo na Poljskem manj ko 7000 inženirjev in približno 25.000 tehnikov.

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 — Tisk in klisiranje CZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirarstva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1.600 dinarjev oziroma 16 novih dinarjev. Posamezna številka stane 40 din oziroma 10 N-par — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, priključje, p. predal 598-XI, ali na obojni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-301, tiskarstvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

Nova odkritja s procesa proti vojnim zločincem v Nürnbergu

Ley se izogne procesu

Zavezniški sodniki so sklenili, da v Nürnbergu ne bodo sodili le dvaindvajsetim nacističnim poglavarjem, marveč tudi sedmim organizacijam tretjega rajha: nacistični vladi, gestapu, nacistični stranki, vrhovnemu poveljstvu in glavnemu štabu nemških oboroženih sil, Sturm-Abteilung (SA), SS ter Si-cherheitsdienst (SD, varnostna služba). Rusi, Angličani in Francozi so si prizadevali, da bi iz skupine obtožencev izključili nekaj generalov — kot na primer Keitla in Jodla — češ da niso pripadali takšnim organizacijam, kot sta gestapo in SS, marveč glavnemu štabu. Toda Američani so se temu uprli.

Obtožnica je dobil vsak zapornik v nürnberskem zaporu, zraven pa kopijo statuta sodišča in seznam z imeni tristoštih nemških odvetnikov, med katerimi naj bi izbrali zagovornika. Poleg tega so imeli pravico sestaviti svoj način obrambe in »nasprotno zasliševati« — po ameriški proceduri — priče, ki bi jih poklicali tožilci. Če bi jim ne bil všeč nobeden izmed 300 odvetnikov, bi si lahko izbrali drugega.

Obtožnice sta razdelila skozi linice v vratih angleški topniški major Anthony Neave in načelnik sodniške pisarne Američan Harold Willey. V celicah je bilo tako mračno, da so zaporniki morali počakati jutra, da so prebrali dokument. V jedilnici so

list položili pred skodelo in brali. Edini, ki je glasno protestiral, je bil Robert Ley. »To je nazaj segajoči zakon,« je rekel. »Ne razumem, kako ste mogli narediti zakon, ki zadeva prej storjene dogodke. Tudi bog sodi ljudem, toda na podlagi božjih zapovedi, ki jih je prej dal na znanje...«

Doktor Robert Ley, nekdanji poveljnik nemške delovne fronte, je imel nekaj za bregom. 23. oktobra ga je v celici obiskal psiholog kapetan G. M. Gilbert. Robert Ley se je naslonil na zid, razširil roke, kakor da bi ga križali, in začel vpiti: »Tako, postavite nas ob zid! Postelite nas! Vi ste zmagovalci! Toda zakaj moram pred sodnike kot kakšen kriminalc?« Naslednje noč je naredil samomor ob 20.10. Stražar, ki je med obhodom vsaki dve minuti in pol pogledal skozi lino, je videl, da je Ley šel na stranišče v desnem kotu celice. Pravzaprav je to bolj uganil, kot videl, zakaj tisti kot je bil edini skrit v celici. Se trikrat je šel mimo in ugotovil, da je Ley še zmerom na stranišču. Tedaj se ga je polotil sum in poklical je drugega stražarja, tistega, ki je zvečer vzel zapornikom nabočnike.

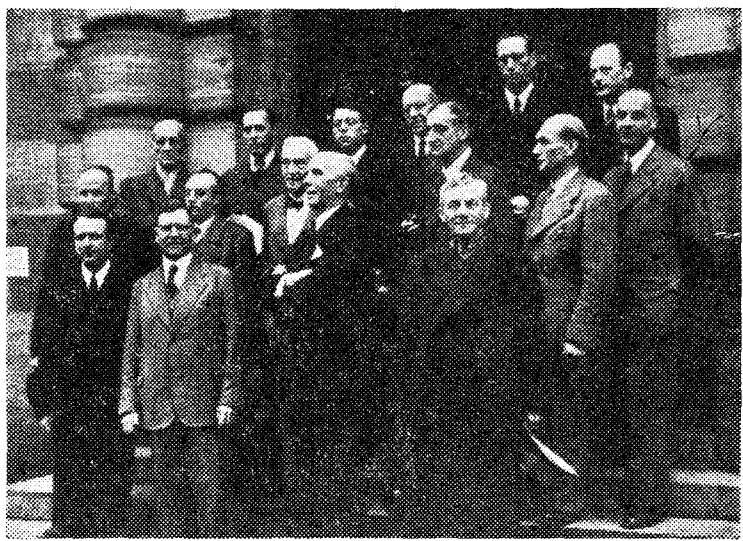
Stražar je skozi lino poklical Leya, toda odgovora ni dobil. Obesil se je na vrvi za sušenje perila, ki jo je privezal na zgornji del stranišča. Da ne bi vpil, si je zamašil usta s cunjami.

Nemški zdravnik Pflüger mu je dal injekcijo in poskusil z umetnim dihanjem. Toda bilo je prepozno. Ley je bil mrtev.

Na mizi je zapustil pismi. Prvo je bilo naslovljeno »Mojemu nemškemu narodu«, na drugem pa je pisalo »Moja politična oporoča«. V prvem je med drugim zapisal: »S Hitlerjem sem bil v dnevih upanja, z njim hočem biti tudi v mračnih dneh. Zapustili smo boga in bog nas je zapustil. Njegovo božjo milost smo zamenjali z našo voljo, z antisemitizmom pa smo zlorabili temeljno načelo stvaritve. Mladini je treba jasno razložiti, da je preganjanje Židov bila zmotna. To ji moramo razložiti mi, zakaj našim sovražnikom ne bo verjela. Zdaj se predajam božjim rokam. Bog mi pomaga!...«

Patolog, ki je bil v zaporu — kapetan Najeeb Clan iz Cambridgea — je obduciral truplo in poslal možgane z letalom v washingtonski Urad za medicinske raziskave (tako je bilo tudi z Mussolinijevimi možgani).

Polkovnik Andrus je potem še okrepil nadzorstvo. Ukinitelj obhodno stražo, tako da je imela vsaka celica vseh štiriindvajset ur posebnega stražarja, ki je moral skoraj venomer gledati skozi lino. Na ukaz podpolkovnika Renéja Juchlija, načelnika vojaške zdravniške službe v zaporu, so vse zapornike spet temeljito pregledali. Göring je imel hormonske težave, zaradi

Nemški odvetniki, ki so branili nacistične kolovodje na nürnberskem procesu. Prva vrsta (od leve proti desni): Egon Kubuschok (Pape), Robert Servatius (Saucel in Seyss-Inquart), Alfred Seidel (Frank in Hess). — Druga vrsta: Franc Exner (Jodl), Fritz Sauter (Ribbentrop, Funk in Schirach), Otto Stahmer (Göring), Walter Ballas (Gustav Krupp von Bohlen), Hans Flaechnsner (Speer), Günther von Rohrscheidt (Hess). — Tretja vrsta: Heinz Fritz (Fritzsche), Otto Pannenbecker (Frick), Alfred Thoma (Rosenberg), Kurt Kauffmann (Kaltenbrunner), Hans Latersner (Wehrmacht). Na tej fotografiji, ki so jo Američani posneli 13. novembra 1945, ni branilca admiral Dönitz, mornariškega sodnika Otto Kranzbuehlerja.

katerih mu je nagajalo srce. Dönitz je bila prostata, imel pa je tudi žolčne kamne. Keitel je imel visok krvni pritisk in drisko. Rosenberga je trgalo v križu, imel pa je tudi vnetje sklepov. Neurath je imel visok krvni pritisk, Streicherja je bolela leva noga po paralizni, ki jo je dobil po hudi rani. Tiste dni je Kaltenbrunnerja zadela možganska kap in zdravniki so si prizadevali, da bi ga pozdravili pred začetkom procesa.

Rudolf Hess je trdil, da je povsem izgubil spomin. Je simuliral? Pregledalo ga je deset psihiatrov, vendar pa si niso prišli na jasno. Soočili so ga z Göringom in von Papanom, toda zaman. »Ne poznam ju,« je govoril Hess. 9. novembra so mu prikazali film o nacističnem kongresu v Nürnbergu leta 1934, kjer ga je bilo videti poleg Hitlerja. Hess je pokazal Hitlerja na platnu in zamrmal: »Zdi se mi, da tegale poznam, toda ne vem, kdo naj bi bil. Ne vem, za kaj gre.« Na nasvet zdravnikov so ga pogostoma vodili na sprehode po dvorišču. Bali so se, da bi naredil samomor. To je že poskusil, ko je bil v zaporu v Angliji.

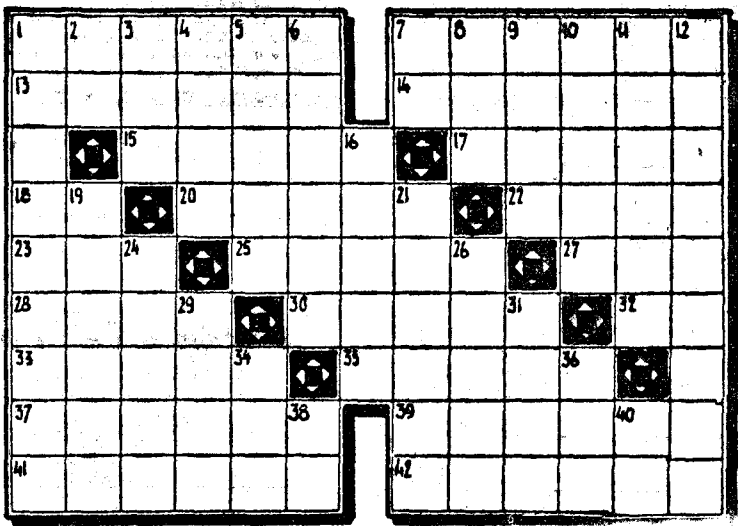
Da bi izpolnil zdravniški pregled, je doktor Gilbert testiral zapornike po ameriškem sistemu Wechsler-Bellevue: 110 točk je pomenilo povprečno inteligenco. Zaporniki so se silno zabavali ob »igračkanju«. Najbolj Göring, ki je hotel takoj vedeti, kako je z inteligentno stopnjo njega in njegovih kolegov. Vsi nacistični kolovodje, razen Streicherja, so presegli

minimum: Schacht 143, Seyss-Inquart 141, Göring in Dönitz 138, von Papan in Räder 134, Frank, Fritzsche in Keitel 129, Speer 128, Jodl in Rosenberg 127, von Neurath 125, Funk in Frick 124, Hess (po osebni presoji psihologa) 120, Sauckel 118, Kaltenbrunner 113 in Streicher 106 točk. Čeprav si je Julius Streicher zelo prizadeval, ni nikdar dosegel povprečnega števila točk: zmerom se je izkazalo, da je manj inteligenten od drugih. Ravno tiste dni, ko ga je doktor Gilbert testiral, so strokovnjaki za proučevanje dokumentov brskali po zgradbi v Nürnbergu, kjer je Streicher nekoč tiskal svoje protizidovsko glasilo »Stürmer«. Tako so prišli na dan »kulturni« pripomočki, s katerimi je Streicher bistril svoje možgane: nekaj tisoč pornografskih knjig, nekaj tisoč fotografij podobne vrste, kratka velikanska pornografska »dokumentacija«.

14. novembra ob zori je zaplula v bostonsko pristanišče ladja Liberty, ki je priplula iz Antwerpna. Na krovu je bil Hitlerjev oklopni vlak, dve dieselski lokomotivi in štiri vagoni. »Muzejski artikli«, za katere pa ni nihče vedel, kdo jih je poslal in komu so namenjeni. Popoldne istega dne je bila v Nürnbergu »generalka« za zasedanje. Navzoči so bili vsi sodniki, prevajalci in nemški odvetniki. Preizkusili so naprave za prevajanje. Vse je brezhibno delovalo. Vse je bilo pripravljeno za začetek procesa.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Križanka

VODORAVNO: 1. zloglasno koncentracijsko taborišče med vojno pri Münchnu, 7. priimek narodnega heroja, člana železniskega komiteja KPS v Ljubljani, ustreljen 13. oktobra 1942 v Ljubljani, 13. kdor odda glas, kdor voli, objublja itd. (tukaj), 14. zaščitne obloge drevesnih debel, 15. pritok reke Olt v Romuniji, 17.

reka v Zahodni Nemčiji, ki teče skozi Braunschweig, 18. kratka za »rovi dan«, 20. ime ukrajinskega pesnika Sevcenka, 22. država v zahodni Afriki, glavno mesto Lome, 23. nadav, predjem, 25. slovensko podjetje, ki se bavi z raziskavo rud in odkrivanjem novih rudnikov, 27. kratka za naše borbene enote med

vojno, 28. psevdonim slovenskega slikarja Jožeta Horvata, 30. zaprta skupina ljudi, ki se oddaljuje od širokih ljudskih množic, 32. del imena predsednika severnega Vietnama, 33. gozdovnik, izvidnik, 35. obdelana zemlja, 37. partizansko ime narodnega heroja Antona Dežmana, udeleženca dražske bitke, 39. kratka organizacije združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo, 40. naprava za oddajo in sprejem elektromagnetnih valov, 42. izraz za pridivite, ki so jih partizani često prirejali.

NAVPIČNO: 1. ime slov. part. brigade, ki se imenuje po neki številki, tudi »štajerska« imenovana, 2. tuj dvočlenik, 3. kratka za račun, kontos, 4. partizanovo dobro znani vzkliz nemške vojske, ki pomeni »sto«, 5. simfonična suita Rimskega Korzakova, 6. medicinski izraz za maternico, 7. iniciali slovenskega zborovodje in komponista, 8. pritok Volge, 9. drug izraz za rumen, 10. mesto v Belgiji, na tromeji s Francijo in Luksemburgom, 11. enogorski vladika in pesnik iz prejšnjega stoletja (Petar), 12. vas pod Gorjanci, ki so jo Italijani strahovito bombardirali 30. 8. 1942, 16. italijansko moško ime (Tadej), 19. starogrški zakonodajalec, znan po strogih zakonih, 21. križnica ali križna kost (tukaj), 24. na korijskih stebrih upodobljena sredozemska cvetlica, 26. ljubkovalno moško ime, 29. domače in ljubkovalno moško ime, 31. francoski pisatelj, avtor Ariane (Claude), 34. barva kože, 36. vrhunski športnik, 38. avtomobilista označa Karlovca, 46. dva samoglasnika.

(Nadaljevanje z 9. str.)

katerih so straže. Taborišče ima tudi svoj krematorij.

Interniranec pripeljejo v taborišče običajno zvečer. Namestijo jih v kopalnico, kjer prenoče. Drugo jutro jim poberejo vso obleko: perilo, čevlje, denar, zlatino, nože in podobno. Vse to spravijo v papirnate vreče. Hrana in cigarete jim pustijo. Nato zapišejo vse osebne podatke. V kopalnici interniranec popolnoma ostrižejo, namažejo proti ušem in nato okopljejo. Po kopanju dobi interniranec perilo in obleko, ki je v veliki meri italijanskega in ruskega izvora, nekaj pa je naropane civilne obleke, ki je navadno vse prej kot pa izdelana po meri. Obutev je še najbolj podobna obuvi naših dimnikarjev. Od nje se loči le po lesenih podplatih. Tako napravljene interniranec razdele po posameznih barakah.

Uprava taborišča je povsem v rokah internirancev. Nemška oblast, SS, samo nadzoruje. Na vsa vodilna mesta so nemške oblasti postavile predvsem nemške in poljske interniranec. Ti pa so bolj podobni režimskim uradnikom in krvnikom kot internirancem. Kar zadeva hrano, so interniranci malo na boljšem, kot so bili v Italiji. Zjutraj dobe pol do enega litra grenke črne kave. Samo oni, ki delajo, dobe dopolne še deset do petnajst dekagramov kruha in košček salame, margarine ali pastete. Opoldne dobe štirikrat do petkrat na teden liter repe ali ječmenove juhe. Za večerjo dajo internirancem štirikrat tedensko približno dvajset do trideset dekagramov kruha in košček salame, margarine ali pastete, trikrat tedensko pa dvajset dekagramov kruha in liter ječmenove ali ovsene juhe.

Hrana je malo ali pa sploh nezabljena. Le toliko je je, da človek ostane pri življenju, slušaja pa deset ali več kilogramov, če ne dobiva paketov.

Interniranci so razdeljeni po blokkih. Vse narodnosti so pomešane. Blokom načelujejo blokovni starešine, ki so tudi interniranci. Pomagajo jim blokovni pisarji. Blokovni starešine poročajo vsak dan po jutranjem apelu, ki je ob pol šestih uri, in po večernem apelu, ki je ob pol osemnajsti uri, blokovnim vodjem, blockfö-

pljučnicu. Največ ljudi je zaposlenih v delavnicah, tovarnah in na plantaži; pravijo, da imajo komande. Med nezaposlenimi, ki so ves dan na bloku, izbirajo na tako imenovanih sejnih ljudi za razna delovna taborišča izven Dachaua. Za transport odbrane pošiljajo v taborišča Allach, ki je osem kilometrov proč, Ottobrunn, Kempf, Natzweiler pri Strassburgu, Teresienstadt v Sudetih, Augsburg in drugam. So tudi transporti za boljša taborišča, a tja pridele še s pro-

metrov oddaljeni revir. Veter, dež, mraz jim dajejo moč, da se laže prestopajo. Nekateri imajo štirideset in več stopinj vročine. Umrle prepeljejo v krematorij, kjer jih brez vseh obredov sežgo.

V taborišču so pomešani ljudje vse narodnosti: Nemci, Francozi, Holandi, Belgijci, Italijani, Grki, Albanci, Čehi, Poljaki, Rusi, Srbi, Hrvati, Slovenci in drugi. Srbi, Hrvati in Slovenci nosijo našito črko J. Največ je Rusov, a vojnih ujetnikov je med njimi zelo

Slovenci iz Ljubljanske pokrajine imajo številke od 57.000 do 66.000, seveda ne vseh, vmes so tudi drugi. Po mojem mnenju so pripeljali sem do štiri tisoč ljudi iz Ljubljanske pokrajine, samo moških. Večji del so jih že poslali v razna delovna taborišča. Nekaj je tu tudi Stajercer, Gorenjcev in Koroscev. Slovenci so večinoma politično trdni, nekaj pa je tudi »koritarjev«, belogardistov in mihakolovcev. Našo propagando otežujejo ovadniki in pazljivost esesovcev, ki nas lovijo za vsako besedo.

Zanimiva ustanova je malarična postaja. Zanj o odberejo mlajše in zdrave fante, jih cepijo z bacilom malarije, da dobe vročino, nato pa jih uporabljajo kot poskusne kunce. Umrljivost med ljudmi je precejšnja, vendar se je z ozirom na leto 1941—1942 zelo znižala. Na vsako barako pride nekaj esesovskih časopisov, ki so nam vir novic. Po nekaterih blokkih je uvedena socialna akcija: prejemniki paketov oddajo vsaj enodnevni obrok kruha za neprekrbljene tovariše.

V taborišču z jetniki hudo ravnavo. Hočejo te duševno ubiti. Nenehno te drže v napetosti in nimaš nikoli občutka, da boš vsaj pet minut prost. V ta namen jim služijo apeli, pregledi, razne druge šikanе in muhe esesovcev in blokovnega osebja.

Pri vsem tem životarjenju se zelo zanimamo za novice od doma, ki so običajno zelo spodbudne. Ker zelo želimo zopet aktivno sodelovati v našem boju, lepo prosiva, pošlji čimprej, kar sva prosila.

Pričakujem odgovor in te lepo pozdravljam!

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

AMBROŽ-TINE

Pismo iz Dachaua

hrerjem, ki so esesovci, o številnem stanju internirancev na bloku. Sobam načelujejo štubaki, ki dele hrano, razmeščajo ljudi po posteljah, pazijo na red in večinoma neusmiljeno gnjavijo. Štubandist prenaša kotle, čisti sobe, posodo in drugo. Postelje v spalnicah so v treh nadstropjih, tako da je sedenje na njih skoraj nemogoče. Postelj je v sobi za sto dvajset ljudi, vendar pa jih natrpaajo v nje tudi dvesto, tristo ali še celo več. Včasih spi pet ali šest ljudi na dveh posteljah. Po jutranjem apelu odidejo delavci na delo, drugje pa pustijo štubaki stati pred barakami tudi po več ur, včasih celo do obeda, ki je okoli enajste ure, samo zato, da lahko s štubandistom udobno opravljajo svoje posle. V mrazu, vetru in dežju je v pomankljivi in slabi obleki to lepa prilika, da stakneš

tekcijsko. Našteta delovna taborišča so slabo urejena. V njih ravnavo z interniranci veliko slabše kot v Dachauu: pretepanje je na dnevnem redu. Popolnoma onemoglo ljudi pošiljajo iz teh taborišč nazaj v Dachau v invalidski blok, to je v blok številka 27, kjer so zbrani vsi za delo nesposobni interniranci. V revir, kakor imenujemo bolnico, sprejemajo le ljudi z vidnimi bolezenskimi znaki, to je z visoko vročino, večjimi ranami in podobnim. O sprejemu odloča glavni bolničar, po rodu Nemec, po poklicu pa rokavičar. Med zdravniki je tudi nekaj Slovencev. Pregled bolnikov za sprejem v revir je v kopalnici. Tam izbrane popolnoma slečajo, okopajo, namažejo in ostrižejo. Vse to opravijo brez ozira na bolezen in vročino. Nato pa četa ubogih, zavita v rjuhe, odkoraka v petdeset do sto

malo. Mnogo je Ukrajincev, ki so se javili na prostovoljno delo v Nemčiji. Med njimi so ljudje z v kožo vžganimi številkami, ljudje, pobrani iz kazenskih zavodov, ki so zaradi dolgih prstov na zelo slabem glasu. Ruski vojni ujetniki se jeze nanje. Poleg Rusov so tu najštevilnejši Poljaki. Med njimi je mnogo duhovnikov. Poljaki se hlapčevsko udinjajo Nemcem. Zato so vsa boljša mesta v lagerju v rokah Nemcev in Poljakov. So zelo neprijubljivi sovinitni in egoisti. Do sojetnikov ne poznajo usmiljenja. Druge narodnosti služijo kot delovna sila in nimajo pri upravi lagerja nobene besede.

Vsak jetnik nosi na prsih in na hlačnici številko in trikotnik, ki označuje njegov greh (rdeč trikotnik pomeni politični prestopek, črn delomrzost itd.), na hrbtu pa rdeč K. L.